

Θέμα

Αστικοί λαχανόκηποι

Εικόνα Αστικού Λαχανόκηπου στην Αλεξανδρούπολη

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει το θέμα των αστικών λαχανόκηπων. Παραθέτει στοιχεία για το αστικό περιβάλλον και το αστικό πράσινο και εξετάζει τα οφέλη από τη δημιουργία των αστικών λαχανόκηπων. Η απασχόληση του ανθρώπινου δυναμικού, η εξεύρεση ενός πρόσθετου εισοδήματος, η καλλιέργεια βιολογικών προϊόντων από τους ίδιους τους πολίτες για κάλυψη των διατροφικών τους αναγκών, η επαφή του ανθρώπου με το περιβάλλον είναι θέματα που αναπτύσσονται. Ταυτόχρονα παρουσιάζονται διάφορες προσπάθειες που έχουν γίνει στην Ελλάδα μέχρι σήμερα ενώ παρατίθενται και στοιχεία από έρευνα που διεξήχθη στο δήμο Θεσσαλονίκης και δείχνει ότι οι Θεσσαλονικείς βλέπουν με ενθουσιασμό το θέμα των αστικών λαχανόκηπων και θα ήθελαν και οι ίδιοι να ασχοληθούν με αυτό.

Περιεχόμενα

Περίληψη	2
1.Εισαγωγή	5
2.Σκοπός και Στόχοι πτυχιακής	7
3.Αστικό περιβάλλον	8
4.Αστικό πράσινο.....	10
5.Αστική γεωργία.....	12
5.1. Τα οφέλη από την αστική γεωργία	17
5.2. Προβλήματα που αντιμετωπίζει η αστική γεωργία.....	18
5.3. Αστική γεωργία και επάρκεια τροφίμων	19
5.4. Ιδέες αστικής γεωργίας	20
5.4.1.Αειφόρος καλλιέργεια (Περμακουλτούρα) στην αυλή σας.....	20
5.4.2. Κηπουρική σε δοχεία	20
5.4.3.Κηπουρική σε παρτέρια	22
5.4.4.Πολυκαλλιέργεια σε μικρούς κήπους	23
5.4.5.Κομπόστ	23
5.4.6.Μανιτάρια.....	24
5.4.7. Ταρατσόκηποι.....	24
5.4.7.1.Πλεονεκτήματα των ταρατσόκηπων πέρα από την παραγωγή τροφίμων	26
5.4.7.2. Ταρατσόκηποι και Πράσινες Ταράτσες.....	28
6. Αστικοί λαχανόκηποι.....	30
6.1. Σχεδιασμός λαχανόκηπου	32
6.2. Αστικοί λαχανόκηποι στο δήμο Αλεξανδρούπολης	34
6.3. Αστικοί λαχανόκηποι στη Θεσσαλονίκη.....	36
6.4. Δημοτικός Λαχανόκηπος Θέρμης	37
6.5. Παροχές που πρέπει να παρέχονται στους αστικούς λαχανόκηπους	38

7. Η εικόνα της ελληνικής οικονομίας.....	40
7.1. <i>Ανεργία</i>	40
7.2. <i>Το κατά κεφαλήν εισόδημα του Έλληνα</i>	42
8. Η επαφή του ανθρώπου με το πράσινο	43
9. Οφέλη βιολογικών προϊόντων	45
10. Έρευνα	47
10.1. <i>Διαμόρφωση και δομή ερωτηματολογίου</i>	49
10.2. <i>Ερωτηματολόγιο</i>	50
10.3. <i>Αποτελέσματα</i>	52
Συμπεράσματα	57
Βιβλιογραφία	58

1.Εισαγωγή

Τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί το ενδιαφέρον των Ελλήνων για την αστική γεωργία. Η συμμετοχή των πολιτών σε επιμορφωτικά σεμινάρια για αγροτικές δραστηριότητες ήταν εντυπωσιακή και όλο και περισσότεροι αποφασίζουν να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που προσφέρουν αρκετοί δήμοι για τη δημιουργία αστικών λαχανόκηπων. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το κίνημα «φτιάξε τον δικό σου λαχανόκηπο» που ξεκίνησε από δύο δήμους του ν. Θεσσαλονίκης, Θέρμης και Λαγκαδά (σε δημοτικές εκτάσεις) και από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (σε εκτάσεις του πανεπιστημιακού αγροκτήματος).

Η γεωργία πόλεων είναι η καλλιέργεια, μεταποίηση και διανομή φρούτων, λαχανικών και άλλων γεωργικών προϊόντων στον αστικό και περιαστικό ιστό. Η κλιματική αλλαγή, μέσω της αύξησης της θερμοκρασίας και της μείωσης των βροχοπτώσεων και η αύξηση του πληθυσμού της γης, θα οδηγήσει σταδιακά στην αύξηση των τιμών των τροφίμων. Μια πρώτη εφαρμογή της γεωργίας πόλεων είναι η εγκατάσταση λαχανόκηπων στα αστικά συγκροτήματα. Τα πλεονεκτήματα από την κατασκευή ενός οικιακού λαχανόκηπου είναι σημαντικά όπως η διατροφική και βιολογική αξία των παραγόμενων προϊόντων και ο καλλωπισμός του εξωτερικού χώρου. Επίσης η κατασκευή και συντήρηση εκτάσεων με κηπευτικά εντός του αστικού περιβάλλοντος μπορεί και να αποδειχθεί ισχυρό όπλο στην καταπολέμηση της ανεργίας αλλά και ικανοποιητικό βοήθημα για την των κατοίκων. Ταυτόχρονα επιτυγχάνεται επαφή με τη φύση και άντληση χαράς από τη σχέση του ανθρώπου με τη γη.

Η στροφή αυτή ξεκίνησε προ δεκαετίας όταν στην Αργεντινή τουλάχιστον τρεις μεγαλουπόλεις επιχείρησαν μια επανάσταση ενάντια στη φτώχεια και την απόγνωση που άφησε πίσω της η λαίλαπα της εθνικής χρεοκοπίας. Στην καρδιά των πόλεων, σε ελεύθερους αστικούς χώρους οι δημοτικές αρχές δεν ύψωσαν κι άλλες στιβάδες απύλητων διαμερισμάτων,

αλλά δημιούργησαν οπωρώνες και λαχανόκηπους για τους άνεργους, που μπορούσαν πλέον να τρέφονται με τα προϊόντα που παρήγαγαν και να πωλούν το περίσσειμα στις λαϊκές αγορές. Το πείραμα πέτυχε και ο ΟΗΕ ενέταξε την επανάσταση των αστικών λαχανόκηπων της Αργεντινής στον κατάλογο με τις δέκα πιο αποτελεσματικές πολιτικές για την καταπολέμηση της φτώχειας.

Σήμερα, όλο και περισσότερες πόλεις παγκοσμίως δίνουν την ευκαιρία σε δημότες τους που δεν δική τους γη, να καλλιεργούν μικρούς λαχανόκηπους έναντι συμβολικού τιμήματος, εντός οργανωμένων δημοτικών χώρων. Μικρά κομμάτια γης, των 50 ή 100 τ.μ. στην καρδιά των μεγαλουπόλεων γίνονται πεδίο δημιουργίας, θυμίζοντας ότι το χώμα δεν είναι κάτι βρώμικο, ανεπιθύμητο, που πρέπει να καλυφθεί με τσιμέντο ή ασφαλτο, αλλά ένα γόνιμο σώμα που γεννά δένδρα, φυτά, βότανα, καρπούς, απόλαυση, κορεσμό, απασχόληση, σχέσεις, ισορροπία, ευδαιμονία. Σκάλισμα, σπορά, πότισμα, φροντίδα, συγκομιδή με παλιούς και νέους τρόπους, με πειραματισμούς και καινοτομίες, αποτελούν έναν καινούργιο ζωντανό κρίκο στην αλυσίδα της αστικής πολιτισμικής συνέχειας.

2.Σκοπός και Στόχοι πτυχιακής

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής είναι να αναδείξει τη σημασία των αστικών λαχανόκηπων σήμερα. Τα οφέλη τους είναι πολλά και οι πολίτες βλέπουν με ενθουσιασμό τη δημιουργία αστικών λαχανόκηπων στις πόλεις τους. Μία μικρή έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο κέντρο της πόλης δείχνει την θετική ανταπόκριση του κόσμου στη δημιουργία αστικών λαχανόκηπων στο Νομό Θεσσαλονίκης και την επιθυμία τους για επέκταση των προσπαθειών που έχουν γίνει από τους Δήμους Θέρμης και Λαγκαδά (σε δημοτικές εκτάσεις) και από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (σε εκτάσεις του πανεπιστημιακού αγροκτήματος).

Τα οφέλη από τη δημιουργία των αστικών λαχανόκηπων μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

- δημιουργία οικιακών λαχανόκηπων με βιολογικά προϊόντα
- καλλωπισμός των πόλεων
- καταπολέμηση της ανεργίας
- οικονομικό βοήθημα για τους πολίτες
- επαφή με τη φύση και άντληση χαράς

Στόχος μας να τα αναλύσουμε και να παρουσιάσουμε μία σειρά οδηγιών για το τι πρέπει να λάβουν υπόψη τους οι πολίτες για τη δημιουργία του δικού τους αστικού λαχανόκηπου.

3.Αστικό περιβάλλον

Αστικό περιβάλλον ονομάζεται τόσο το φυσικό περιβάλλον που περικλείεται στα όρια μίας πόλης, όσο και το δομημένο περιβάλλον (ΕΕΚ 1990, Καρβούνης και Γεωργακέλλος 2003). Ο ΟΟΣΑ κάνει το σαφή διαχωρισμό του αστικού περιβάλλοντος σε δομημένο, φυσικό, οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό, αποδίδοντας σε κάθε τομέα τις αντίστοιχες διαστάσεις και προεκτάσεις (Organisation for Economic Co-operation and Development- OECD 1990).

Η δημιουργία βιώσιμων πόλεων είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την προστασία του περιβάλλοντος και τις σχέσεις που δημιουργούνται, όταν αυτό διαχωρίζεται σε δομημένο και αδόμητο. Σ' αυτό το πλαίσιο αναλύεται και το φυσικό περιβάλλον, το οποίο ορίζεται ως το σύνολο των φυσικών και ανθρωπογενών παραγόντων και στοιχείων που βρίσκονται σε αλληλεπίδραση και επηρεάζουν την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα της ζωής, την υγεία των κατοίκων, την ιστορική και πολιτιστική παράδοση και τις αισθητικές αξίες (Hough 2004, Dunnnett et al. 2002).

Το δομημένο περιβάλλον κάθε πόλης είναι μοναδικό, καθώς συνίσταται από ένα μοναδικό και διαφορετικό για κάθε πόλη συνδυασμό κτιρίων, ιστορικών μνημείων, δρόμων και άλλων δομημένων αστικών περιοχών (Dunnnett et al. 2002) . Η ταυτότητα των παραπάνω στοιχείων εξαρτάται από την ιστορική συνέχεια του τόπου και του τοπίου, επηρεάζεται από την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική της περιοχής και το περιβάλλον, συμμετέχει στην αίσθηση του χώρου και συντελεί στη διάκριση κάθε διαφορετικού τμήματος της πόλης (Sandstrom 2002). Δημιουργείται έτσι ένα σύνολο αντιθέσεων μεταξύ δομημένων και αδόμητων περιοχών, κτιρίων και δένδρων, δρόμων-χώρων στάθμευσης και χώρων πρασίνου.

Το αδόμητο περιβάλλον είναι αυτό που αποτελεί το συνδετικό ιστό των δομημένων χώρων, γιατί παίζει το ρόλο δομικού ιστού για τα κτίρια και πεδίο κίνησης για τους χρήστες. Επιτρέπει την επέκταση της πόλης, χωρίς να

διαταράσσονται οι εσωτερικές λειτουργίες και να διακόπτεται η επικοινωνία των χρηστών (Pyrgiotis 1991).

Οι πόλεις του 21ου αιώνα αντιμετωπίζουν καθημερινά τις επιπτώσεις της αστικής ανάπτυξης, η οποία έχει ως αποτέλεσμα την καταπάτηση και οικοπεδοποίηση των αδόμητων χώρων και το σταδιακό περιορισμό και κατακερματισμό των χώρων πρασίνου. Νέα κτίρια ανεγείρονται σφραγίζοντας με σκυρόδεμα αδόμητους χώρους, δρόμοι, γραμμές μεταφοράς και άλλα έργα υποδομής εισέρχονται στους υπαίθριους χώρους, μεταβάλλοντας το αστικό τοπίο (ΕΕΚ 1990). Ρέματα και ιστορικές διαδρομές μπαζώνονται και εξαφανίζονται από τους νέους πολεοδομικούς χάρτες. Ο διαχωρισμός των χρήσεων γης κατά ζώνες σύμφωνα με τη Χάρτα της Αθήνας, δίνει τη θέση του στη μίξη της κατοικίας με το εμπόριο, τον πολιτισμό, τις υπηρεσίες και την αναψυχή, ως αποτέλεσμα σκληρής κριτικής των μεταμοντέρνων θεωριών της αρχιτεκτονικής κατά τη δεκαετία του '80 (Γοσποδίνη και Μπεριάτος 2006).

Οι παραπάνω σύγχρονες τάσεις συμβάλλουν στο μετασχηματισμό του αστικού περιβάλλοντος. Οι νέες αστικές κοινωνίες γίνονται μάρτυρες οικονομικών, κοινωνικών και χωρικών φαινομένων άρρηκτα συνδεδεμένων μεταξύ τους, και ασκούν μεγάλη επίδραση στη δομή και εξέλιξη της αστικής ανάπτυξης, την ενδυνάμωση ή και εξαφάνιση του φυσικού περιβάλλοντος από το αστικό τοπίο. Έτσι εισάγονται νέες χωροταξικές και περιβαλλοντικές πολιτικές, οι οποίες έχοντας ως εργαλείο το τοπίο, καταγράφουν, εξετάζουν και αναλύουν οικολογικές συνιστώσες και κοινωνικές προσδοκίες διευκολύνοντας τη λήψη αποφάσεων (Σιόλιου-Καλουδοπούλου και Ισπικούδης 2003).

4. Αστικό πράσινο

Το αυξανόμενο τελευταία ενδιαφέρον για την προστασία του περιβάλλοντος και την εν γένει ορθολογική αξιοποίηση των υπαίθριων χώρων, είναι απόρροια της εκτίμησης του ανθρώπου ότι η διατήρηση και συντήρηση του εναπομείναντος φυσικού περιβάλλοντος, ταυτίζεται με την ίδια την ύπαρξη της ανθρώπινης ζωής στη Γη. Γίνεται ως εκ τούτου προσπάθεια συντήρησης και διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, δραστηριότητα σχετικά εύκολη για τις εκτός πόλεως περιοχές.

Το φυσικό περιβάλλον όμως μέσα στις πόλεις είναι πολύ δύσκολο να παραμείνει ανέπαφο λόγω των αυξημένων ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Η ανάμνηση και η επαφή που μπορεί να έχει ένας αστός με το φυσικό περιβάλλον, γίνεται μόνο μέσω των μικρών ή μεγαλύτερων πράσινων χώρων που υπάρχουν στις πόλεις. Αυτοί οι πράσινοι χώροι περιλαμβάνουν από τα περιστασιακά και τα αστικά πάρκα μέχρι τα μικρά πάρκα της γειτονιάς, τους πεζόδρομους, τις παιδικές χαρές και τις δεντροστοιχίες. Οι πράσινοι χώροι, αλλά και τα μεμονωμένα δένδρα δίνουν ζωή και συντηρούν το οξυγόνο στις πόλεις προσφέροντας ταυτόχρονα καταφύγιο στην εναπομείνασα πανίδα.

Με τον όρο αστικό πράσινο χαρακτηρίζονται συνολικά όλες οι μορφές του κοινόχρηστου πρασίνου των πόλεων όπως πάρκα, αλσύλλια, κήποι, πλατείες με πράσινο, δενδροστοιχίες, νησίδες στους πράσινους χώρους των πόλεων, που μπορεί να είναι πάρκα, πλατείες, πεζόδρομοι, αστικοί λαχανόκηποι. Το μέγεθος, η ποικιλία και η ένταση των χρήσεων που περικλείονται στους πράσινους αυτούς χώρους καλύπτουν ανάλογες απαιτήσεις του αστικού πληθυσμού (Ανανιάδου-Τζημοπούλου, 1992).

Ανάμεσα στους λόγους που οδήγησαν στην μείωση αλλά και την υποβάθμιση του αστικού πρασίνου είναι και οι παρακάτω (Αντωνιδάκη-Γιατρομανωλάκη, 1998):

- Η έλλειψη οικιστικής πολιτικής και σωστού πολεοδομικού σχεδιασμού είχε σαν επακόλουθο την άναρχη δόμηση με αποτέλεσμα να γίνει το μετόν κυρίαρχο στοιχείο των μεγαλουπόλεων.
- Η αδυναμία δέσμευσης νέων χωρών για δημιουργία πράσινου ενώ, αντιθέτως, η καταπάτηση χώρων του δημοσίου είναι συνηθισμένο φαινόμενο.
- Η έλλειψη εθνικού κτηματολογίου.
- Η μη ενοποίηση των χώρων πρασίνου βάσει σχεδίου με το περιαστικό πράσινο για την δυνατότητα κίνησης αερίων μαζών (σπίτι – κήπος – δεντροστοιχίες – πάρκα - περιαστικό πράσινο - γεωργική γη - δασική γη).
- Η απουσία περιβαλλοντικής εκπαίδευσης μαθητών και παιδείας πολιτών.
- Η επιλογή από ανειδίκευτο προσωπικό ακατάλληλων ειδών, κακή επιλογή θέσης και εγκατάστασης φυτών, η κακή συντήρηση κ.α.
- Αδυναμία διεπιστημονικής συνεργασίας μεταξύ των κλάδων Γεωπόνων-Δασολόγων– Βιολόγων - Οικολόγων και Αρχιτεκτόνων – Πολεοδόμων – Χωροτακτών -Συγκοινωνιολόγων και Οικονομολόγων-Κοινωνιολόγων.
- Η έλλειψη εξειδικευμένου τεχνικού προσωπικού.

Το πράσινο των πόλεων αναπτύσσεται και αναδεικνύεται μέσα από τα πάρκα, τις πλατείες, τους πεζόδρομους, τις δεντροστοιχίες, τις παιδικές χαρές, τους εναπομείναντες κήπους κατοικιών, τις αυλές των σχολείων, τα προαύλια των εκκλησιών. Το πράσινο, εκφρασμένο σε οποιαδήποτε μορφής βλάστηση αποτελεί το σημαντικότερο παράγοντα για την δημιουργία ενός υγιούς αστικού περιβάλλοντος.

5.Αστική γεωργία

Στην πόλη Βανκούβερ του Καναδά, πολλοί κάτοικοι καλλιεργούν, αλλά και αγοράζουν, φρούτα, λαχανικά, που παράγονται μέσα στην πόλη. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, περίπου το 44% των κατοίκων καλλιεργούν εδώδιμα προϊόντα στις αυλές, στα μπαλκόνια τους, αλλά και στα παρτέρια που βρίσκονται σε έναν από τους 17 δημοτικούς κήπους της πόλης και έχουν παραχωρηθεί για αυτόν το σκοπό.

Αλλά και το Πεκίνο, επιδίδεται παράλληλα μαζικά στην αστική γεωργία. Τα νοικοκυριά που απασχολούνται σε γεωργικές εργασίες ανέρχονται σε μερικές δεκάδες χιλιάδες, ενώ μέσα στην πόλη το 2010 υπήρχαν περισσότεροι από 2.400 αγροτουριστικοί κήποι για όσους δεν διαθέτουν δικό τους χώρο, αλλά ήθελαν να καλλιεργήσουν τη γη και να έχουν δικά τους προϊόντα.

Στο Φράιμπουργκ της Γερμανίας, οι τοπικές αρχές επιδοτούν τους κατοίκους να καλλιεργούν τους απόκρημνους λόφους που περιβάλλουν την πόλη για να αποφευχθεί ο κίνδυνος διάβρωσης του εδάφους.

Στη Βοστώνη, η αστική γεωργία «πρασινίζει» και την οικονομία. Έτσι, με ένα πρόγραμμα τροφίμων, νέοι από υποβαθμισμένες και φτωχές περιοχές εκπαιδεύονται στην αγροτική ζωή, στην παραγωγή τροφίμων μέσα στην πόλη και την οργάνωση κέτερινγκ.

Ακόμα και οι ουρανοξύστες του Μανχάταν πρασίνισαν. Στην ταράτσα των κεντρικών γραφείων της M.K.O., "Earth Pledge", έχει δημιουργηθεί βιολογικός λαχανόκηπος. Λαχανόκηπο θα βρείτε και στην ταράτσα του δημαρχείου του Σικάγο, ενώ στο Τόκιο, μια νέα πολεοδομική ρύθμιση απαιτεί από τις νέες οικοδομές με εμβαδόν μεγαλύτερο από 1.000 τ.μ. να καλύπτουν το 20% της ταράτσας τους με βλάστηση που μειώνει το ενεργειακό κόστος και τη θερμοκρασία.

Στην Αθήνα και σε άλλες ελληνικές πόλεις, εδώ και αρκετά χρόνια υπήρχε συνήθεια να φυτεύονται ελιές και λεμονιές στα πεζοδρόμια. Οι καρποί αυτών των δένδρων ποτέ δεν μαζεύονταν, σήμερα όμως με τη νέα πραγματικότητα των οικονομικών συνθηκών, βλέπεις κάθε μέρα όλο και περισσότερους κάτοικους, να απλώνουν πανιά για να συλλέξουν τις ελιές από τα δένδρα των πεζοδρομίων.

Μπανγκόκ, Ταϊλάνδη. Αστικός λαχανόκηπος στην ταράτσα ενός πολυώροφου κτιρίου.

Όλα τα παραπάνω αποτελούν παραδείγματα αστικής γεωργίας. Γεωργική καλλιέργεια εδώδιμων και άλλων φυτών, μέσα στην πόλη και στις περιφερειακές περιοχές. Η αστική λοιπόν γεωργία είναι η καλλιέργεια φρούτων, λαχανικών και άλλων προϊόντων στην πόλη, στη γειτονιά, στην αυλή μιας πολυκατοικίας ή ενός σχολείου, νοσοκομείου και στρατοπέδου, έτσι ώστε οι κάτοικοι να προμηθεύονται φρέσκα προϊόντα άμεσα και με χαμηλό κόστος, ενώ δημιουργούνται θέσεις εργασίας και πρασινίζουν οι μεγαλουπόλεις. Αυτή

η γεωργία διακρίνεται από την αγροτική, καθώς είναι πλήρως ενσωματωμένη στο αστικό, οικονομικό, και οικολογικό σύστημα των πόλεων. (Slater, 2000)

Το τελευταίο διάστημα αναπτύσσονται και πάλι, αρκετές πρωτοβουλίες για την γεωργική αξιοποίηση του αστικού χώρου, δίνοντας συνέχεια σε παλιότερες δραστηριότητες ή πρακτικές. Πρόκειται για μια λογική πολυλειτουργικότητας του αστικού χώρου, που συμβάλλει στην κάλυψη των αναγκών των πολιτών και στην εγγύτητα των πηγών εφοδιασμού με τις εστίες κατανάλωσης φρέσκων τροφίμων.

Η αστική γεωργία είναι μέρος του αστικού οικολογικού συστήματος. Έτσι, μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο αστικό σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης. Η αστική γεωργία μπορεί επίσης να έχει θετικές επιπτώσεις στο πρασίνισμα της πόλης. Στον καθαρισμό της πόλης, καθώς αποκτούν ζωή και ζωντάνια εγκαταλελειμμένοι και περιθωριακοί χώροι (π.χ. χέρσα και γεμάτα σκουπίδια οικόπεδα, υποβαθμισμένο περιβάλλον σε χείμαρρους και ρέματα που διασχίζουν τον αστικό ιστό). Αλλά και θετικό αντίκτυπο στο μικροκλίμα του αστικού χώρου.

Η υποβάθμιση των ανοικτών χώρων και της ελεύθερης χέρσας γης, μέσα και γύρω από την πόλη, είναι δεδομένη και στις μεγαλουπόλεις. Συνήθως οι χώροι αυτοί χρησιμοποιούνται ως άτυπες χωματερές κάθε είδους σκουπιδιών, ενώ αποτελούν και πηγή εγκληματικότητας και προβλήματα δημόσιας υγείας. Όταν αυτές οι ζώνες μετατρέπονται σε παραγωγικούς χώρους (παραγωγή αγροτικών προϊόντων, αισθητική αναβάθμιση), όχι μόνο απενεργοποιείται μια νοσηρή κατάσταση στην πόλη, αλλά και οι κάτοικοι της περιοχής ενεργητικά συμμετέχουν και απολαμβάνουν την καινούργια κατάσταση, ενώ η κοινωνικότητα (αυτοεκτίμηση στη γειτονιά, αλληλεγγύη, συμμετοχικότητα, προσωπική εργασία).

Εξάλλου, η αστική γεωργία μπορεί να προσφέρει μια συμπληρωματική στρατηγική για τη μείωση της αστικής φτώχειας και της επισιτιστικής ανασφάλειας. Αλλά και στη μείωση των δαπανών προμήθειας και διανομής (εμπορία) τροφίμων σε αστικές περιοχές με βάση την αγροτική παραγωγή,

ενώ ενισχύεται η διαχείριση του αστικού περιβάλλοντος. Επίσης αυτή η γεωργία μπορεί να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο και στην ενίσχυση της ασφάλειας και υγιεινής των τροφίμων.

Η συμβολή της αστικής γεωργίας στην επισιτιστική ασφάλεια και στην υγιεινή διατροφή αποτελεί ίσως το πιο σημαντικό “περιουσιακό” της στοιχείο. Η παραγωγή τροφίμων στην πόλη, είναι σε πολλές περιπτώσεις, μια απάντηση των φτωχών αστών στην ανεπαρκή, αναξιόπιστη και ακανόνιστη πρόσβαση σε τρόφιμα, καθώς και στην έλλειψη από αυτούς αγοραστικής δύναμης.

Παράλληλα με τα πιο πάνω, η αστική γεωργία συμβάλλει στην τοπική οικονομική ανάπτυξη, τη μείωση της φτώχειας και την κοινωνική ένταξη των φτωχών και των μειονεκτουσών ομάδων στις πόλεις (γυναίκες, οικονομικοί μετανάστες, μακροχρόνια άνεργοι κ.ά). (Veenhuizen, 2006)

Τα τελευταία χρόνια σε πολλές πόλεις, έχουν αναπτυχθεί τοπικές πρωτοβουλίες (αυτοδιοικητικές, περιβαλλοντικές ή και ανεξάρτητες) που συλλέγουν οικιακά απόβλητα και οργανικά απορρίμματα από τις αγορές λαχανικών, τις αγρο-βιομηχανίες ή και τα υπολείμματα των αγροτικών καλλιεργειών, για την παραγωγή κομπόστ ή για ζωοτροφές. Σημειώνεται ότι, όταν η αστική γεωργία χρησιμοποιεί φρέσκα και ανεπεξέργαστα οργανικά απόβλητα (σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες), τότε μπορεί να προκληθούν σοβαρά προβλήματα υγείας, αλλά και περιβαλλοντικά.

Σε πιο αναπτυγμένες πόλεις, η αστική γεωργία μπορεί να έχει το δικό της ρόλο στη φυσική ή και ψυχολογική χαλάρωση, αντί για την παραγωγή τροφίμων. Επίσης, αστικά και περιαστικά αγροκτήματα μπορούν να αναλάβουν ένα σημαντικό ρόλο στην παροχή ευκαιριών αγοράς και αναψυχής για τους πολίτες (ανοιχτά στο κοινό περιβόλια, ψυχαγωγικές διαδρομές, αγορά τροφίμων επιτόπου στο αγρόκτημα, κ.ά) ή και να έχουν εκπαιδευτικές λειτουργίες, φέρνοντας τους νέους σε επαφή με τα φυτά που τρώμε, την οικολογία κ.ά.

Η αστική γεωργία μπορεί να πραγματοποιηθεί σε τοποθεσίες εντός των πόλεων ή σε περιαστικές περιοχές. Οι δραστηριότητες μπορούν να πραγματοποιούνται για παράδειγμα στο πατρικό χέρσο οικόπεδο ή σε γη μακριά από την κατοικία, σε ιδιωτικές εκτάσεις με μίσθωση, αλλά και σε δημόσια γη, όπως πάρκα, αυλές σχολείων και νοσοκομείων, υποβαθμισμένες περιοχές, κατά μήκος υδατορρευμάτων, δρόμων, σιδηροδρομικών γραμμών, ή σε ημι-δημόσια γη. Τα προϊόντα αυτής της γεωργίας περιλαμβάνουν πρωτίστως προϊόντα διατροφής. Τέτοια μπορεί να είναι διάφοροι τύποι καλλιεργειών (π.χ. σιτηρά, πατάτες, κρεμμύδια, παντζάρια, λαχανικά, μανιτάρια, φρούτα), αλλά και ζώα, κάτω όμως από αυστηρές προϋποθέσεις και περιορισμούς. Επίσης μπορεί να περιλαμβάνει μη εδώδιμα προϊόντα, όπως αρωματικά, φαρμακευτικά και καλλωπιστικά φυτά και δέντρα ή συνδυασμούς αυτών.

Στις περισσότερες πόλεις των αναπτυσσόμενων χωρών, ένα σημαντικό μέρος της αστικής γεωργικής παραγωγής είναι για αυτο-κατανάλωση, και μόνο το πλεονάσματα πωλείται. Το σημαντικό όμως είναι ότι τα προϊόντα πωλούνται στην πόρτα της εκμετάλλευσης, ή σε άλλες γειτονιές, σε τοπικά καταστήματα, στις τοπικές αγορές. Κυρίως όμως τα προϊόντα είναι φρέσκα, αλλά μπορεί μέρος αυτών των προϊόντων να υποβάλλονται σε επεξεργασία για ίδια χρήση, ή και να πωλούνται μαγειρεμένα και στους δρόμους. Σήμερα, σε ορισμένες χώρες, η αστική γεωργία, από εξειδικευμένες πολύ μικρές επιχειρήσεις ή μη κυβερνητικές οργανώσεις, έχει εξελιχθεί και περιλαμβάνει τις γεωργικές δραστηριότητες παραγωγής, μεταποίησης και εμπορίας, καθώς και εισροές (π.χ. παραγωγή κομπόστ) και την παροχή υπηρεσιών (π.χ. υπηρεσίες υγείας των φυτών και των ζώων).

Η σημασία της αστικής γεωργίας αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο από διεθνείς οργανισμούς όπως είναι η UNCED (Agenda 21), UNCHS (Habitat), FAO (Παγκόσμιος Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας), CGIAR (Διεθνή Γεωργικά Ερευνητικά Κέντρα) και άλλους, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις επιδοτούνται παρόμοιες δραστηριότητες.

5.1. Τα οφέλη από την αστική γεωργία

Η αστική γεωργία προσφέρει πολλά οφέλη: Πρώτα απ' όλα, ενισχύει την επάρκεια τροφίμων της τοπικής κοινωνίας και φέρνει τα προϊόντα πολύ

κοντά στις τοπικές αγορές. Εξασφαλίζει τρόφιμα σε πολλές οικογένειες που διαφορετικά θα είχαν πρόβλημα διατροφής, ενώ παράλληλα προσφέρει εργασία τοπικά. Πρασινίζει και ομορφαίνει τις πόλεις, αξιοποιεί ένα μεγάλο μέρος των απορριμάτων (κομπόστ) και προσφέρει μεγάλη ποικιλία φρέσκων λαχανικών.

Η επιστροφή του λαχανόκηπου στις πόλεις μειώνει επίσης τις δαπάνες μεταφοράς τροφίμων από μεγάλες αποστάσεις με συνέπεια τη μείωση της τιμής πολλών προϊόντων και τον περιορισμό των καυσαερίων από τα μέσα μεταφοράς.

Η αστική γεωργία ενισχύει επίσης τη βιοποικιλότητα. Ενθαρρύνει τη συνεχή παραγωγή σπάνιων ποικιλιών λαχανικών και φρούτων, που ανταποκρίνονται καλύτερα στις τοπικές συνθήκες. Οι μικροί καλλιεργητές τείνουν να καλλιεργούν μεγαλύτερη ποικιλία φυτών από τους μεγαλοπαραγωγούς, διατηρώντας έτσι στη ζωή σπάνιες ποικιλίες που διαφορετικά θα εξαφανίζονταν. Η αυξημένη αυτή ποικιλότητα της αστικής παραγωγής προσελκύει με τη σειρά της μια ποικιλία πουλιών και μικρών ζώων που διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να επιζήσουν στο αστικό περιβάλλον.

Μια ακόμα θετική πλευρά της αστικής γεωργίας είναι ότι ενισχύει και υποστηρίζει νέες μορφές επιχείρησης και ευκαιρίες απασχόλησης. Σ' αυτές περιλαμβάνονται η κηπευτική, ο εφοδιασμός με σπόρους, εργαλεία, λιπάσματα κλπ., η παραγωγή και εμπορία κομπόστ και το εμπόριο και η διανομή

κηπευτικών προϊόντων. Οι αστικές φάρμες και λαχανόκηποι στηρίζουν επίσης συνεταιρισμούς καλλιεργητών-καταναλωτών και συστήματα ανταλλαγής (τράμπας) προϊόντων, ενθαρρύνουν τη συμμετοχή σε κοινές δραστηριότητες και αυξάνουν τον τοπικό έλεγχο πάνω στην παραγωγή τροφίμων. (Κέντρο εφαρμογών βιωσιμότητας - <http://www.kevio.gr/urban-agriculture/food-for-cities/ua-and-food-security/>)

5.2. Προβλήματα που αντιμετωπίζει η αστική γεωργία

Όπως αναγνωρίζει το Πρόγραμμα Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών, παρά την αυξανόμενη σημασία της η αστική γεωργία αναπτύχθηκε με ελάχιστη ή καθόλου κρατική υποστήριξη: “Οι κυβερνήσεις παρεμβαίνουν στην αστική γεωργία συνήθως για να την περιορίσουν”. Οι αστικές φάρμες και λαχανόκηποι πολλές φορές ενοχλούν τα ιδεώδη των “μοντερνιστών” για το πώς πρέπει να είναι ένα κοσμοπολίτικο κέντρο. Σε μερικές πόλεις, όπως το Νταρ ες Σαλαάμ και το Ναϊρόμπι, η προκατάληψη αυτή οδήγησε τους δημάρχους να επιβάλουν πρόστιμα ή να ξηλώσουν αστικούς λαχανόκηπους.

Ένας από τους μεγαλύτερους περιορισμούς που αντιμετωπίζουν οι κηπουροί των πόλεων είναι ότι δεν έχουν ιδιοκτησία στη γη που καλλιεργούν και πολύ λίγες χώρες έχουν επίσημα προγράμματα αστικής γεωργίας ή επιδοτήσεις των προϊόντων που παράγονται σε αστικούς λαχανόκηπους.

Παρ’ όλα αυτά, οι κηπουροί των πόλεων, τόσο αυτοί με μικρές καλλιέργειες για τις ανάγκες της οικογένειάς τους όσο και εκείνοι με μεγαλύτερες εμπορικές καλλιέργειες, έχουν κάνει τεράστια βήματα τις τελευταίες δεκαετίες. Μια από τις μεγαλύτερες επιτυχίες τους είναι η εξασφάλιση επάρκειας στα τρόφιμα. (Κέντρο εφαρμογών βιωσιμότητας - <http://www.kevio.gr/urban-agriculture/food-for-cities/ua-and-food-security/>)

5.3. Αστική γεωργία και επάρκεια τροφίμων

Με την εξαίρεση των πόλεων με αστική γεωργία στον αναπτυγμένο κόσμο, όπου ως τώρα η αστική γεωργία είχε κυρίως τον χαρακτήρα χόμπυ ανθρώπων με μεσαία εισοδήματα, η αστική γεωργία στον υπόλοιπο κόσμο έχει ένα σαφή και χειροπιαστό στόχο: Την παραγωγή τροφίμων για την οικογένεια

και την ευρύτερη τοπική κοινωνία, την καταπολέμηση της πείνας και την εξασφάλιση μακροπρόθεσμης αυτάρκειας μέσω μιας διατροφικά επαρκούς και τακτικής πηγής τροφίμων.

Η αστική γεωργία ουσιαστικά είναι παιδί της ανάγκης. Τώρα που και ο αναπτυγμένος κόσμος μπαίνει σε μια διαδικασία απο-ανάπτυξης, η πρακτική εμπειρία των χωρών του τρίτου κόσμου αρχίζει να γίνεται πολύτιμη και για μας.

Ένα από τα πρακτικά μαθήματα που μας διδάσκει ο τρίτος κόσμος είναι ότι οι αστικοί λαχανόκηποι πρέπει να αναπτύσσονται πάνω στις εξής γραμμές:

- Να βασίζονται σε παραδοσιακές τεχνικές κηπευτικής
- Να βασίζονται σε παραδοσιακές ποικιλίες λαχανικών
- Να βασίζονται στην οικογενειακή εργασία
- Να βρίσκονται κοντά στον τόπο κατοικίας
- Να υπάρχει ευελιξία στην επιλογή φυτών
- Να προτιμάται η καλλιέργεια τοπικών ποικιλιών
- Να χρησιμοποιούνται τοπικά υλικά για τη βελτίωση του χώματος και τον έλεγχο ζιζανίων και εντόμων
- Ο καλλιεργητής να χρησιμοποιεί δικούς του ή κοινοτικούς σπόρους

Η βαθύτερη ουσία αυτού του πλατιού και επιτυχημένου κοινωνικού κινήματος είναι πως εξασφαλίζει ένα μόνιμου αυτονομίας και ανεξαρτησίας από ένα απάνθρωπο οικονομικό σύστημα.

(Κέντρο εφαρμογών βιωσιμότητας - <http://www.kevio.gr/urban-agriculture/food-for-cities/ua-and-food-security/>)

5.4. Ιδέες αστικής γεωργίας

5.4.1. Αειφόρος καλλιέργεια (Περμακουλτούρα) στην αυλή σας

Η Περμακούλτουρα, είναι ο συνειδητός σχεδιασμός και η διατήρηση παραγωγικών, αγροτικών οικοσυστημάτων που έχουν την ποικιλομορφία, τη σταθερότητα και την αντοχή των φυσικών οικοσυστημάτων. Είναι η αρμονική ενσωμάτωση του τοπίου και των ανθρώπων - παρέχοντάς τους τροφή, ενέργεια, κατοικία και άλλες υλικές και μη υλικές ανάγκες κατά τρόπο βιώσιμο. Η μόνιμη καλλιέργεια μπορεί να χρησιμοποιηθεί στα αστικά, προαστιακά και αγροτικά περιβάλλοντα, και σε όλα τα κλίματα. Αυτός ο τύπος καλλιέργειας είναι κατάλληλος στα προάστια, όπου υπάρχουν μεγαλύτερες αυλές και κήποι. Η ιδέα είναι η δημιουργία ενός βιώσιμου οικοσυστήματος μέσα στην ίδια την αυλή σας. Με το συνδυασμό των φυτών, των ζώων και του μικροκλίματος προσπαθήστε να δημιουργήσετε ένα βιώσιμο οικοσύστημα, που θα σας παρέχει ένα μέρος για να χαλαρώσετε, να ευχαριστηθείτε και ενδεχομένως να συλλέξετε την τροφή σας.

5.4.2. Κηπουρική σε δοχεία

Ίσως ο πιο δημοφιλής τρόπος για τους κατοίκους των πόλεων για να ασχοληθούν με την κηπουρική. Η κηπουρική σε δοχεία (γλάστρες, ζαρντινιέρες, κλπ), είναι ένας πολύ καλός τρόπος για να μετατρέψει ένα μικρό υπαίθριο χώρο, ένα μπαλκόνι, ή το περβάζι ενός παράθυρου σε μια μικρή

φάρμα. Απλά με την καλλιέργεια φαγώσιμων φυτών σε δοχεία, οι αγρότες των πόλεων μπορούν να παράγουν πολλά φρέσκα λαχανικά και βότανα για τον εαυτό τους, χωρίς πολλά χρήματα ή πολλή δουλειά. Μπορείτε να εκμεταλλευτείτε πολλούς διαθέσιμους χώρους καθώς τα φυτά σε δοχεία μετακινούνται εύκολα. Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε διαθέσιμους χώρους στο εσωτερικό του σπιτιού σας, αν λύσετε το πρόβλημα του φωτισμού.

Βρώσιμα φυτά που είναι παραγωγικά σε γλάστρες είναι: οι λαχανίδες, οι μικρές ποικιλίες καρότων, τα φυλλώδη όπως σέσκουλα, σπανάκι, ρόκα, μαρουλάκια, σαλάτες, ραπανάκια και οι μικρές ποικιλίες ντομάτας π.χ. οι cherry. Σχεδόν όλα τα αρωματικά και τα βρώσιμα λουλούδια, όπως βιόλες και πανσέδες, καλέντουλα κ.α.

Αποφεύγουμε λαχανικά της οικογένειας των λάχανων, γιατί θέλουν βάθος για να κάνουν καρπούς, ντομάτες μεγαλόκαρπες «βραώνας», πιπεριές, μελιτζάνες. Αν θέλουμε να φυτέψουμε τέτοια είδη σε γλάστρες, θα πρέπει να χρησιμοποιήσουμε μεγάλου μεγέθους, 1 επί 1 επί 1 μέτρο, βάζοντας το πολύ ένα δύο φυτά στην κάθε μία.

Από φρούτα τα φραγκοστάφυλλα και τα μύρτιλα είναι εφικτό να καλλιεργηθούν σε μπαλκόνια, αλλά θέλουν κρύο, οπότε καλύτερα να τα φυτεύουμε στα πιο βόρεια προάστια ή σε μπαλκόνια βορινά. Τα μήλα και τα αχλάδια είναι επίσης πιο κατάλληλα για αυτές τις περιοχές, αλλά σε γλάστρες η παραγωγή είναι πολύ μικρή.

Η επιλογή των ειδών των φυτών που θα χρησιμοποιήσουμε και των συντροφικών ειδών που θα φυτευτούν δίπλα τους, είναι πολύ σημαντική και εξαρτάται από τις ιδιαίτερες συνθήκες που έχουμε στην περιοχή μας. Ένα παράδειγμα συντροφικών ειδών, που είναι καλό να μπαίνουν μαζί σε μια γλάστρα είναι: φράουλα, φασκόμηλο, μαρούλι, αρακάς, αντίδι.

5.4.3.Κηπουρική σε παρτέρια

Η κηπουρική σε παρτέρια, είναι συνήθως παρόμοια με την κηπουρική σε δοχεία, αλλά σε μια ελαφρώς μεγαλύτερη κλίμακα. Πολλά διαμερίσματα και μεζονέτες έχουν μεγάλες βεράντες που βλέπουν πάνω από τη γειτονιά και, το σημαντικότερο έχουν καλή πρόσβαση σε ηλιακό φως. Αυτοί οι χώροι μπορούν να μετατραπούν σε μικρούς κήπους που μπορούν να καλλιεργηθούν με διάφορες μεθόδους. Μπορείτε να δημιουργήσετε χτιστά παρτέρια και σε συνδυασμό με φορητές ζαρντινιέρες και κρεμαστές γλάστρες να δημιουργήσετε ένα τρισδιάστατο αστικό αγρόκτημα στη βεράντα σας.

5.4.4. Πολυκαλλιέργεια σε μικρούς κήπους

Εκείνοι που διαθέτουν ένα πολύ μικρό χώρο για την καλλιέργεια τροφίμων μπορούν να χρησιμοποιήσουν μεθόδους πολυκαλλιέργειας για να μεγιστοποιήσουν τις αποδόσεις και την ποικιλία στις καλλιέργειες τους. Με απλά λόγια, πολυκαλλιέργεια είναι η ανάμειξη των φυτών μέσα σε έναν κήπο για να έχουμε πολλά φυτά (και καλλιέργειες), με τη μία. Καλλιεργώντας μαρούλια, δίπλα σε καλαμπόκια για παράδειγμα, μπορείτε να κερδίσετε μεγαλύτερη ποσότητα τροφίμων σε ένα μικρό χώρο. Το ίδιο θα πετύχετε αν συνδυάσετε αναρριχώμενα φυτά σε μια πέργκολα με θαμνώδη φυτά φυτεμένα στη βάση της πέργκολας. Αυτή η εντατική μέθοδος δίνει υψηλές αποδόσεις σε μικρούς χώρους, αλλά απαιτεί πολύ καλό υπόστρωμα και τακτική λίπανση στο έδαφος ώστε να είναι αρκετά εύφορο για τα φυτά.

5.4.5. Κομπόστ

Η κομποστοποίηση μπορεί να γίνει σχεδόν οπουδήποτε και οι περισσότερες κουζίνες μπορούν να εξοικονομήσουν το 30% ή περισσότερο των απορριμμάτων τους με λιπασματοποίηση. Οι παραδοσιακοί κάδοι κομποστοποίησης σε εξωτερικούς χώρους μπορούν να ανεφοδιάζουν τον κήπο με θρεπτικά πρόσθετα εδάφους σε μόνιμη βάση. Ακόμη και οι κάδοι κομποστοποίησης εσωτερικών χώρων που λειτουργούν με σκουλήκια αλλά και οι μικροί κομποστοποιητές κουζίνας μπορούν να προσθέσουν κομπόστ στον κήπο σας. Όποια μέθοδο και να εφαρμόσετε, η κομποστοποίηση είναι ο καλύτερος βιολογικός, φυσικός τρόπος για να βελτιώσετε το έδαφος σε οποιοδήποτε τύπο κήπου.

5.4.6.Μανιτάρια

Η καλλιέργεια φαγώσιμων μανιταριών είναι από τις πιο φιλικές προς το περιβάλλον καλλιέργειες επειδή ενθαρρύνει τη διατήρηση των δασικών οικοσυστημάτων. Τα μανιτάρια είναι μια εξαιρετική πηγή πρωτεϊνών, που τα καθιστά εναλλακτική λύση στο κόκκινο κρέας, και μερικά έχουν φαρμακευτική αξία. Τα περισσότερα είδη καλλιεργούμενων φαγώσιμων μανιταριών δεν απαιτούν ιδιαίτερες συνθήκες και ούτε επίσης μεγάλους χώρους. Έτσι ανάλογα με την ποικιλία μπορείτε να καλλιεργήσετε μανιτάρια σε λίγα τετραγωνικά, στην αυλή, στον κήπο, σε μια αποθήκη, στο γκαράζ, στο υπόγειο, ακόμα και μέσα στο σπίτι στην κουζίνα ή στο μπάνιο.

5.4.7. Ταρατσόκηποι

Η δημιουργία ταρατσόκηπων αποτελεί ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά του κινήματος της αστικής γεωργίας. Η χαρακτηριστική εικόνα καταπράσινων κτιρίων, με κατάφυτες ταράτσες είναι δείγμα ευημερίας και αποκέντρωσης της παραγωγής τροφίμων μέσα στις πόλεις. Αυτοί οι κήποι

θα αποτελέσουν μια σημαντικότερη επιβιωτική πρακτική για τον πληθυσμό μέσα στα επόμενα χρόνια.

Οι ταρατσόκηποι είναι απλές λύσεις ανάγκης. Αποτελούν εύκολες κατασκευές στις οποίες η χειρωνακτική εργασία και λίγο νερό αρκούν για να αποδώσουν καρπούς στον αστικό καλλιεργητή. Οι ταρατσόκηποι γίνονται είτε με παρτέρια από τούβλο ή ξύλο είτε με σακούλες (σακουλόκηποι) είτε με ζαρντινιέρες και γλάστρες ή ακόμα και με υδροπονικό τρόπο.

Η καλλιέργεια λαχανικών ξανακατακτά για λογαριασμό των κατοίκων αχρησιμοποίητους και στείρους χώρους όπως ταράτσες, εσωτερικές αυλές και μπαλκόνια και τους μεταμορφώνει σε ζωντανούς χώρους, πλούσιους και παραγωγικούς. Όχι μόνο εξωραΐζουν το αστικό τοπίο με κήπους που παράγουν φρέσκα λαχανικά, αλλά ταυτόχρονα μειώνουν το οικολογικό αποτύπωμα των κτιρίων της πόλης, ανακτούν και καθαρίζουν το νερό, κομποστοποιούν τα οργανικά απορρίμματα και φιλτράρουν και ψύχουν τον αέρα της πόλης.

5.4.7.1. Πλεονεκτήματα των ταρατσόκηπων πέρα από την παραγωγή τροφίμων

Οι πόλεις παράγουν θερμότητα. Το πιο κλασικό παράδειγμα είναι η Αθήνα, μια πόλη που υποφέρει από υψηλές θερμοκρασίες το καλοκαίρι. Οι ταρατσόκηποι μπορούν να ελέγξουν σημαντικά αυτή τη ζέστη που παράγεται από την πόλη. Μπορούν να ψύξουν κτίρια μονώνοντάς τα και να δώσουν σκιά. Η ζέστη που παράγεται από τα κτίρια μπορεί επίσης να παρατείνει την καλλιεργητική σεζόν του ταρατσόκηπου.

Επίσης, οι ταρατσόκηποι μπορούν να μειώσουν το ποσό των χρημάτων που χρειάζονται για να θερμανθούν και να ψυχθούν τα κτίρια, όπως επίσης και να βελτιώσουν την ποιότητα του αέρα στην πόλη. Όχι μόνο αυτό, αλλά μειώνοντας την ανάγκη για ενέργεια, τότε μειώνεται και η ζήτηση ενέργειας, άρα και η τιμή της, ενώ μειώνονται και οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου.

Από τις канаδικές αρχές έχει υπολογιστεί ότι η δημιουργία κήπων σε ταράτσες και στα γύρω κτίρια μπορεί να μειώσει τον χειμώνα την ανάγκη για θέρμανση μέχρι και 25%, μέσω της προστασίας από τον θερμό αέρα που δημιουργείται, όπως επίσης μπορεί να μειώσει την ανάγκη για κλιματισμό το καλοκαίρι από 50% μέχρι και 75%!

Υπάρχει το φαινόμενο της λεγόμενης αστικής θερμικής νήσου που μας εξηγεί πως στις πόλεις έχουμε πάντα μια αύξηση της θερμοκρασίας σε σχέση με τις γύρω περιοχές. Αυτό οφείλεται κυρίως στις επιφάνειες με τσιμέντο, τούβλο και στις σκουρόχρωμες ταράτσες που απορροφούν θερμότητα και τη διατηρούν κατά τη διάρκεια της ημέρας. Οι ανοιχτόχρωμες επιφάνειες σίγουρα αντανακλούν την ηλιακή ενέργεια, άρα ρίχνουν και τη θερμοκρασία. Καλύτερη δουλειά κάνουν φυσικά οι ζωντανές πράσινες επιφάνειες που καλύπτουν τις ταράτσες και τους τοίχους των κτιρίων και αραιώνουν τη ζέστη αντί να την αντανακλούν ή να την απορροφούν.

Οι ταρασόκηποι έχουν κάποια πλεονεκτήματα σε σχέση με τους κοινοτικούς κήπους. Οι τελευταίοι πολλές φορές υφίστανται βανδαλισμούς και κλοπές είτε από κακόβουλους είτε από πεινασμένους. Το αποτέλεσμα είναι πως οι κοινοτικοί κήποι στο τέλος χρειάζονται φράκτη και καλά λουκέτα, κάτι που αποτελούν το βασικό μέσο προστασίας. Μπορούν επίσης να προστατευτούν με δημιουργικό τρόπο: Στο Τορόντο του Καναδά, οι κοινοτικοί κηπουροί φυτεύουν πάντα ένα επιπλέον κοινόχρηστο κομμάτι γης, έξω από την περίφραξη στο οποίο τοποθετούν μια ταμπέλα που λέει: “Πάρτε τρόφιμα από αυτό το κομμάτι, αλλά μόνο αν τα χρειάζεστε”.

Από την άλλη, οι καλλιεργητές ταρατσόκηπων σπάνια πρέπει να φοβούνται τους βανδαλισμούς και τις κλοπές, καθώς είναι δύσκολη η πρόσβαση στον κήπο που βρίσκεται πολύ ψηλότερα από το έδαφος.

5.4.7.2. Ταρατσόκηποι και Πράσινες Ταράτσες

Υπάρχει μια μεγάλη διαφορά ανάμεσα στους ταρατσόκηπους, δηλαδή τους παραγωγικούς κήπους λαχανικών στις ταράτσες των κτιρίων, και στις Πράσινες Ταράτσες, τους αισθητικούς κήπους στις κορυφές των κτιρίων που απασχολούν αρχιτέκτονες, κηπουρούς, κτίστες, σχεδιαστές και κατασκευαστές και που τους βλέπουμε πολύ συχνά στην τηλεόραση τελευταία.

Η διαφορά του κόστους είναι τεράστια, καθώς οι Πράσινες Ταράτσες δεν αποτελούν μια λύση για την κρίση, αλλά μια πολυτέλεια που ανήκει ολοένα και περισσότερο σε παλαιότερους, πιο πλούσιους καιρούς και σε κυβερνήσεις και ΟΤΑ που προσφέρουν επιχορηγήσεις (στη Γερμανία 80 πόλεις προσφέρουν πακέτα ενίσχυσης των Πράσινων Ταρατσών).

Οι ταρατσόκηποι δεν έχουν σκοπό να μοιάζουν με πολυτελείς κήπους έπαυλης, ενώ οι Πράσινες Ταράτσες έχουν αυτό ακριβώς τον σκοπό. Επιπλέον πολλές από τις Πράσινες Ταράτσες δεν προσφέρουν δυνατότητα πρόσβασης, καθώς σκοπό τους είναι να φαίνονται ωραίες από μακριά και απαιτούν λίγη έως καθόλου συντήρηση. Συνήθως οι Πράσινες Ταράτσες κατασκευάζονται με

ειδικό “τεχνολογικό” τρόπο: Μια ειδική μεμβράνη σαν βάση που περιορίζει τις ρίζες και το νερό, μετά ένα φράγμα για τις ρίζες πάνω από τη μεμβράνη, στη συνέχεια ένα επίπεδο κατακράτησης νερού και αποστράγγισης, ακολουθούμενο στο τέλος από ένα στρώμα χώματος μέσα στο οποίο φυτεύονται τα φυτά.

Οι ταρατσόκηποι δεν απαιτούν κάτι τέτοιο, καθώς αποτελούν προϊόν ανάγκης. Έτσι η χρήση υψωμένων παρτεριών και η πυκνή χρήση σακουλόκηπων είναι η βάση των ταρατσόκηπων. Το μόνο κοινό που έχουν οι δύο τύποι κήπων τaráτσας είναι πως χρειάζονται νερό, χωρίς το οποίο δεν μπορούν να υπάρξουν (<http://www.kevio.gr/urban-agriculture/food-for-cities/rooftgardens-and-urban-agriculture/>)

6. Αστικοί λαχανόκηποι

Ο θεσμός των αστικών δημοτικών λαχανόκηπων έχει παράδοση 100 και πλέον ετών σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες και στις ΗΠΑ, αν και στην Ελλάδα τώρα ανακαλύπτεται. Ο εν λόγω θεσμός προσφέρεται για αστικές περιοχές όπου οι κάτοικοι δε διαθέτουν έκταση στην οποία θα μπορούσαν να καλλιεργήσουν φρούτα, λαχανικά και άνθη κυρίως για προσωπική τους χρήση. Ο δήμος διαθέτει εκτάσεις γης κοντά στον ιστό της πόλης, τις οποίες προετοιμάζει με τα κατάλληλα εργαλεία και στη συνέχεια δίνει τεμάχια των 50 ή των 100 τετραγωνικών σε κάθε ενδιαφερόμενο δημότη, ώστε να φυτέψει τα λαχανικά ή και τα φρούτα του, να τα συγκομίσει και να τα χρησιμοποιήσει όπως επιθυμεί.

Από τον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο είχε ξεκινήσει η παραγωγή λαχανικών εντός της πόλης του Λονδίνου σε παραχωρημένες από το δήμο εκτάσεις για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της πείνας. Ακόμα και σήμερα εκείνοι οι λαχανόκηποι είναι ενεργοί και αποτελούν πλέον τουριστικό αξιοθέατο.

Η πρώτη προσπάθεια για τη δημιουργία τέτοιων κήπων έγινε το 1974 στη Νέα Υόρκη, όπου η καλλιτέχνης Λιζ Κρίστι ξεκίνησε το δικό της κίνημα, τους «Αντάρτες Κηπουρούς». Η ίδια μαζί με μια ομάδα ανθρώπων άρχισαν να φυτεύουν με λαχανικά και λουλούδια αδόμητους και ανεκμετάλλευτους χώρους της πόλης. Η κίνηση απέκτησε πολλούς οπαδούς σε όλον τον κόσμο και σήμερα μόνο στον πυρήνα της Νέας Υόρκης υπάρχουν 600 δημόσιοι αστικοί κήποι, τους οποίους περιποιούνται περισσότεροι από 20.000 πολίτες.

Βέβαια ο «πρόγονος» του δημόσιου λαχανόκηπου, σε μια διαφορετική βέβαια μορφή από τη σημερινή, έκανε την εμφάνισή του το 1649 στη Μ. Βρετανία από τον Τζέραρντ Γουινστάνλεϊ, ηγέτη ενός κοινωνικού κινήματος

με το όνομα «Σκαπανείς». Ο ίδιος μαζί με τους υποστηρικτές του καταλάμβαναν εκτάσεις γης που ήταν ανεκμετάλλευτες, τις καλλιεργούσαν και χωρίς κανένα αντίτιμο μοίραζαν τη σοδειά στους οπαδούς τους.

Σήμερα η ίδια η κυβέρνηση ωθεί τους Βρετανούς να συμμετέχουν σε προγράμματα καλλιέργειας δημοτικών λαχανόκηπων προκειμένου να παράγουν όσο περισσότερα τρόφιμα μπορούν ώστε να καλύπτουν τις ανάγκες τους

(<http://www.real.gr/DefaultArthro.aspx?page=arthro&id=54994&catID=14>)

Επίσης, στην Κούβα την δεκαετία του '90, μετά από το εμπάργκο των ΗΠΑ, έγιναν χιλιάδες αστικές φάρμες με μεγάλη επιτυχία. Στις ΗΠΑ τα τελευταία 20 χρόνια οι καλλιέργειες εμφανίστηκαν ξανά μέσα στις πόλεις, το γνωστό Urban Gardening.

Στην Ελλάδα είχαμε αγροτικές –κτηνοτροφικές δραστηριότητες εντός Αθήνας, μέχρι το πολύ κοντινό παρελθόν σε συνοικίες όπως οι Αμπελόκηποι, ο Βοτανικός με τα βουστάσια, το Καλαμάκι με τις φιστικιές, το Γαλάτσι στα Τουρκοβούνια με τα πρόβατα που έβοσκαν μέχρι τη δεκαετία του '90 και όπου πωλούσαν οι βοσκοί την κοπριά στις λαϊκές. (<http://www.eleftherovima.gr/cgi-bin/news/viewnews.cgi?newsid1298025647,91021>)

Οι αστικοί λαχανόκηποι είναι μία σοβαρή εναλλακτική πρόταση για την αξιοποίηση του λιγοστού ελεύθερου χώρου που έχει απομείνει στις πόλεις και γύρω από αυτές. Η καλλιέργεια αστικών λαχανοκήπων αποτελεί για ορισμένους διασφάλιση της επιβίωσής τους, δεδομένης της αυξημένης ανεργίας, για άλλους εξασφαλίζει το δικαίωμά τους να παράγουν τη δική τους τροφή χωρίς να εξαρτώνται από ένα απρόσωπο σύστημα, ενώ για πολλούς εγγυάται ποιοτική διατροφή. Η συλλογική καλλιέργεια σε αστικούς κήπους στις περιφέρειες των πόλεων κατά τα ευρωπαϊκά και αμερικανικά πρότυπα διαδραματίζει και παιδαγωγικό ρόλο καθώς μας διδάσκει να σεβόμαστε την τροφή μας και το περιβάλλον, αλλά και σωστές καταναλωτικές συνήθειες. (http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_ell_2_19/01/2011_429263)

6.1. Σχεδιασμός λαχανόκηπου

Ένας καλοσχεδιασμένος λαχανόκηπος σύμφωνα με τις προσωπικές ανάγκες των ιδιοκτητών του, με τις κατάλληλες διαστάσεις και το σωστό προσανατολισμό μπορεί να ανταμείψει στο έπακρο τους κόπους προσφέροντας μια καλή σοδειά καθώς και να προσφέρει συνθήκες δημιουργικής ενασχόλησης.

Ξεκινώντας με το σχεδιασμό για τον λαχανόκηπο πρέπει να ληφθεί υπόψη ο χρόνος είναι διατεθειμένος να αφιερώσει σε αυτόν. Αν ο χρόνος είναι περιορισμένος ή ο λαχανόκηπος βρίσκεται στην εξοχική κατοικία τότε θα πρέπει να περιοριστούν οι διαστάσεις του κήπου με τα λαχανικά και να επιλεγούν λαχανικά που δεν έχουν μεγάλες καλλιεργητικές απαιτήσεις.

Ο λαχανόκηπος θα πρέπει να έχει ηλιόλουστη έκθεση χωρίς υπερβολικά υψηλές θερμοκρασίες. Γενικά κατάλληλες για την εγκατάσταση λαχανόκηπου θεωρούνται οι ανατολική και η νότια πλευρά του κήπου χωρίς αυτό να σημαίνει πως αποκλείονται οι υπόλοιπες που πληρούν την προϋπόθεση της ανεμπόδιστης ηλιοφάνειας.

Σε ότι αφορά το σχήμα του λαχανόκηπου, υπάρχουν πολλές επιλογές ανάλογα με το χώρο και τη φαντασία του κατασκευαστή. Οι πιο συνηθισμένοι λαχανόκηποι έχουν σχήμα ορθογωνίου ή τετραγώνου και η φύτευση των λαχανικών γίνεται σε σειρές. Η φύτευση σε ευθείες γραμμές καλύπτει καλύτερα την επιφάνεια του εδάφους και έτσι με αυτό το σχήμα του λαχανόκηπου γίνεται καλύτερη εκμετάλλευση του διαθέσιμου χώρου. Εκτός όμως από το τυπικό αυτό μοτίβο ο λαχανόκηπος μπορεί να είναι κυκλικός ή ημικυκλικός ή χωρισμένος σε τετράγωνα σε κάθε ένα από τα οποία καλλιεργείται διαφορετικό λαχανικό ή να έχει όποιο άλλο σχήμα που μπορεί να εξασφαλίσει τη βιωσιμότητα και τη λειτουργικότητα του κήπου. Όποιο σχήμα και να έχει τελικά ο λαχανόκηπος το σημαντικό είναι η ύπαρξη διαδρόμων κίνησης ανάμεσα στις σειρές των λαχανικών. Διαδρόμων πλάτους περίπου 30 εκ. θα εξυπηρετούν ώστε να πραγματοποιηθούν όλες οι καλλιεργητικές εργασίες χωρίς να πατά κανείς ανάμεσα στα λαχανικά. Αν ο

λαχανόκηπος είναι μεγάλος και υπάρχει ανάγκη μετακίνησης μέσα σε αυτόν καροτσιού, φρέζας ή άλλου ογκώδους μηχανήματος, τότε οι διάδρομοι θα πρέπει να έχουν πλάτος τουλάχιστον 80 εκ.. Τέλος αν το έδαφος στο σημείο το οποίο προορίζεται για την εγκατάσταση του λαχανόκηπου παρουσιάζει μεγάλη κλίση, τότε πριν την εγκατάσταση του λαχανόκηπου πρέπει να δημιουργηθούν αναβαθμίδες πάνω στις οποίες θα γίνεται η καλλιέργεια των λαχανικών. Διαφορετικά το έδαφος στο λαχανόκηπο θα παρασύρεται από το νερό του ποτίσματος, τη βροχή και τον αέρα προς τα κατώτερα σημεία του κήπου και έτσι ο λαχανόκηπος δε θα είναι παραγωγικός.
(<http://www.bionews.gr/2012/01/27>)

6.2. Αστικοί λαχανόκηποι στο δήμο Αλεξανδρούπολης

Η εικόνα ενός ανθρώπου που καλλιεργεί τα δικά του λαχανικά σε ένα μποστάνι μέσα στην πόλη σίγουρα δεν αποτελεί κομμάτι της καθημερινότητάς μας, εν αντιθέσει με πολλές ευρωπαϊκές πρωτεύουσες.

Ο δήμος Αλεξανδρούπολης, ωστόσο, έχει βάλει στόχο να εντάξει στις καθημερινές συνήθειες μιας αρχικά μικρής ομάδας πολιτών την εικόνα αυτή, δημιουργώντας τον πρώτο δημοτικό αστικό λαχανόκηπο στη χώρα, ο οποίος αναμένεται ν' ανοίξει τις πόρτες του στους πρώτους καλλιεργητές στα τέλη Μαΐου.

Σε μια έκταση 20 στρεμμάτων που παραχώρησε ο δήμος στους πολίτες, ο χώρος που βρίσκεται στα όρια του αστικού ιστού θα δοθεί για καλλιέργεια σε 200 συνταξιούχους, καθένας εκ των οποίων θα είναι υπεύθυνος για το δικό του μποστάνι έκτασης 80-100 τετραγωνικών μέτρων. Τα έργα για την κατασκευή περίφραξης, για την παροχή νερού, έχει αναλάβει ο δήμος, όπως επίσης τη διάθεση μηχανημάτων και σπόρων, ενώ τις τεχνικές του γνώσεις και βοήθεια θα παρέχει μόνιμα ένας γεωπόνος.

Όλα τα προϊόντα που θα παράγονται θα είναι βιολογικής καλλιέργειας και το 10% της παραγωγής θα διατίθεται στο κοινωνικό παντοπωλείο για τους άπορους που θα δημιουργηθεί, ενώ η υπόλοιπη σοδειά θα καταλήγει στους ίδιους τους καλλιεργητές (http://agroselliniko.blogspot.gr/p/blog-page_8866.html)

6.3. Αστικοί λαχανόκηποι στη Θεσσαλονίκη

Καθώς πολλαπλασιάζονται σε ολόκληρη τη χώρα οι πρωτοβουλίες για τη δημιουργία αστικών λαχανόκηπων (Δήμοι Λάρισας, Μυτιλήνης, Αλεξανδρούπολης, Εδεσσας, Θέρμης κ.ά.) στη Θεσσαλονίκη πήρε πρωτοβουλία για την παραχώρηση και λειτουργία αρχικά 200 τέτοιων μικρών λαχανόκηπων και αργότερα 500 και το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, σε μια έκταση μέσα στο αγρόκτημα του Πανεπιστημίου στην περιοχή της Θέρμης.

Στόχος είναι να βγει το πανεπιστήμιο εκτός των τειχών και να συναντήσει τον πολίτη, τα ενδιαφέροντα και τις ανάγκες του σύμφωνα με τον πρόεδρο της Γεωπονικής Σχολής του ΑΠΘ.

Οι αιτήσεις για τα 500 τεμάχια λαχανόκηπου, 100 τ.μ. έκαστο, στο αγρόκτημα του ΑΠΘ ξεπέρασαν τις 4.500. Το μεγάλο ενδιαφέρον του κόσμου οφείλεται στην ανάγκη του για επιστροφή στη φύση και στο ρόλο του πανεπιστημίου και της σχολής στην παροχή τεχνογνωσίας.

Από εκπαιδευτικούς και δημοσίους υπαλλήλους έως ανέργους και καθηγητές πανεπιστημίου μπορεί κάποιος να βρει στον κατάλογο των ενδιαφερόμενων για το λαχανόκηπο του ΑΠΘ. Όλοι θέλουν να ασχοληθούν με

την καλλιέργεια της γης, μιας και μέχρι τώρα δεν είχαν την ευκαιρία, είτε γιατί δεν έχουν χωριό είτε γιατί είναι μακριά.

6.4. Δημοτικός Λαχανόκηπος Θέρμης

Το φαινόμενο της καλλιέργειας κάθε σπιθαμής ελεύθερης γης μέσα στην πόλη ήδη έχει γίνει συνείδηση σε πολλούς Θεσσαλονικείς. Κοντά στον πολίτη βρίσκονται και αρκετοί δήμοι με πρωτοπόρο το δήμο Θέρμης.

Ο δημοτικός λαχανόκηπος Θέρμης, ο πρώτος που θα δημιουργηθεί στη Θεσσαλονίκη, θα δώσει τη δυνατότητα σε περίπου 300 κατοίκους να παραγάγουν τα δικά τους βιολογικά προϊόντα και να εξοικονομήσουν τα χρήματα που θα δαπανούσαν στο μανάβη, καθώς θα μπορούν να φυτεύουν λαχανικά της αρεσκείας τους με πολύ χαμηλό κόστος.

Ο κήπος θα εκτείνεται σε 15 στρέμματα, στη Νέα Παιδεστό (αγροτεμάχιο που βρίσκεται δίπλα από τα δημοτικά γήπεδα ποδοσφαίρου). Η έκταση παραχωρείται από τον οικείο δήμο, ο οποίος θα διαμορφώσει το επόμενο διάστημα τεμάχια των 50 τ.μ., που θα δοθούν έναντι χαμηλού μισθώματος (περίπου 50 ευρώ ετησίως) στους ενδιαφερόμενους. Οι αιτήσεις θα αρχίσουν να υποβάλλονται μέσα στο επόμενο διάστημα, ενώ θα δοθεί προτεραιότητα κυρίως σε ακτήμονες και οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα που αδυνατούν να καλύψουν το κόστος ακόμη και βασικών αγαθών.

Οι δημοτικοί λαχανόκηποι, που είναι γνωστοί ως «αστικοί δημοτικοί λαχανόκηποι», έχουν ιστορία 100 και πλέον χρόνων. Είναι διαδεδομένοι τόσο στην Ευρώπη όσο και στις ΗΠΑ και αποτελούν για τους πολίτες έναν τρόπο να παράγουν μόνοι τους ποιοτικά λαχανικά. Η αστική καλλιέργεια είναι ένας διαδεδομένος τρόπος παραγωγής και κατανάλωσης σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ πόλεις που υλοποιούν σχέδια δημοτικών λαχανόκηπων είναι το Βανκούβερ, η Νέα Ορλεάνη, το Ντιτρόιτ, το Ροσάριο, το Κάιρο, το Πεκίνο, το Φράιμπουργκ, το Βερολίνο, το Παρίσι.

Μία άλλη τάση είναι οι συλλογικοί λαχανόκηποι. Τα μέλη της Ομάδας Αστικών και Περιαστικών Καλλιιεργειών (ΠΕΡ.ΚΑ.) έχουν καταφέρει να δημιουργήσουν στη Θεσσαλονίκη τον πρώτο συλλογικό λαχανόκηπο σε μία έκταση ενάμισι στρέμματος στο πρώην στρατόπεδο Καρατάσου στην Πολίχνη.

Ο κήπος χωρίστηκε σε 24 μερίδια για τα μέλη της ομάδας, η οποία συγκροτήθηκε τον Ιανουάριο του 2011 με στόχο την καλλιέργεια λαχανικών, εποχικών φρούτων, λουλουδιών και βοτάνων σε αγρό μέσα ή κοντά στην πόλη.

Η παραγωγή, όπως αναφέρουν, είναι μη κερδοσκοπική, καλύπτει δηλαδή τις ανάγκες των μελών της ομάδας και γίνεται με βάση τις αρχές της βιολογικής, βιοδυναμικής ή φυσικής καλλιέργειας με σεβασμό στους φυσικούς πόρους, ώστε τα τρόφιμα που θα παράγονται να είναι καθαρά, ασφαλή και ωφέλιμα. Παράλληλα η ομάδα έχει δημιουργήσει και δύο κοινόχρηστους λαχανόκηπους, από όπου η παραγωγή θα διατεθεί σε ευάλωτες κοινωνικά ομάδες. Ανάλογη προσπάθεια γίνεται από πολίτες και στο πρώην στρατόπεδο Κόδρα στην Καλαμαριά. (<http://www.makthes.gr/news/reportage/85000/>)

6.5. Παροχές που πρέπει να παρέχονται στους αστικούς λαχανόκηπους

- Δωρεάν αρδευτικό νερό: Σε κάθε αγροτεμάχιο θα πρέπει να υπάρχει υδροληψία με βάνια από όπου ο κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να ποτίζει το κήπο του, με τον τρόπο που αυτός επιθυμεί (σταγόνα, κατάκλιση, καταιονισμό κ.λπ). Νερό να υπάρχει συνέχεια από το πρωί ώρα 7 ή και νωρίτερα εάν είναι αναγκαίο, μέχρι αρκετά μετά τη δύση του ήλιου, και να παρέχεται δωρεάν.

- Μηχανήματα και εργαλεία:

α) Χωρίς πληρωμή: Να υπάρχουν για κοινή χρήση τα εξής εργαλεία: Τσαπιά, λισγάρια, φτυάρια, τσουγκράνες, ψεκαστήρας πλάτης, θειαφιστήρι, κύλινδρος για συμπίεση του εδάφους.

β) Με πληρωμή: Το αγρόκτημα να διαθέτει σχεδόν όλα τα απαραίτητα εργαλεία και μηχανήματα. Μεταξύ αυτών μικρό δενδροκηπευτικό ελκυστήρα (τρακτέρ) στον οποίο προσαρμόζεται αλέτρι και φρέζα για όργωμα και φρεζάρισμα. Ακόμη να διαθέτει μικρό μηχανοκίνητο σκαπτικό, πλάτους 0,40 μ. για σκάλισμα μεταξύ των γραμμών των φυτών. Έτσι ο κάθε ενδιαφερόμενος εάν επιθυμεί μπορεί να ζητήσει από το αγρόκτημα να γίνουν στο κήπο του τα απαραίτητα οργώματα, φρεζαρίσματα ή σκαλίσματα πληρώνοντας αυτή τη παροχή υπηρεσιών. Σε κάθε περίπτωση βέβαια μπορεί να κάνει κάθε καλλιεργητική φροντίδα με δικά του μηχανήματα και εργαλεία.

- Τεχνογνωσία: Να παρέχονται δωρεάν τεχνικές οδηγίες από έμπειρους γεωπόνους και τεχνολόγους γεωπόνους για όλες τις καλλιεργητικές φροντίδες στο πλαίσιο της βιολογικής καλλιέργειας.

- Φυτοπροστασία και λίπανση: Ένα σημαντικό ζήτημα στη βιολογική καλλιέργεια είναι η φυτοπροστασία και η λίπανση. Πέρα από τα ισχύοντα μέχρι σήμερα στη βιολογική φυτοπροστασία, υπάρχει ένας νέος, επαναστατικός, οικονομικός και απόλυτα βιολογικός τρόπος για να διατηρούμε την υγιεινή κατάσταση των φυτών, για να αντιμετωπίσουμε εχθρούς και ασθένειες και να βελτιώνουμε τη γονιμότητα του εδάφους ώστε να παράγουμε έτσι μεγάλες ποσότητες υγιεινών προϊόντων με γεύση και άρωμα. Πρόκειται για την τεχνολογία των Ενεργών Μικροοργανισμών (EM), των οποίων η χρήση, η εφαρμογή και η καταπληκτική αποτελεσματικότητά τους, είναι σχεδόν άγνωστη στο αγροτικό και γεωπονικό χώρο. Οι καλλιεργητές θα ενημερώνονται για την εφαρμογή των EM γίνεται ενημέρωση των ενδιαφερομένων κατά τη διάρκεια της καλλιέργειας των κηπευτικών τους.

7. Η εικόνα της ελληνικής οικονομίας

Η έντονη οικονομική κρίση που περνάει η Ελλάδα τα τελευταία τρία χρόνια έχουν επιδεινώσει δραματικά την ελληνική οικονομία, εκτινάσσοντας την ανεργία στα ύψη και μειώνοντας την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών. Ταυτόχρονα παρατηρείται αύξηση των τιμών των ειδών διατροφής. Μέσα σε αυτό το δυσάρεστο οικονομικό κλίμα οι αστικοί λαχανόκηποι μπορεί να δώσουν μία μικρή ανάσα βοήθειας για πολλούς ανθρώπους.

7.1. Ανεργία

Στο επίπεδο-ρεκόρ του 20,9%, εκτοξεύθηκε το ποσοστό ανεργίας τον περασμένο Νοέμβριο του 2011, σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή, καθώς η βαθιά ύφεση και τα μέτρα λιτότητας οδηγούν σε δραματική συρρίκνωση της απασχόλησης.

Η ανεργία αυξήθηκε το συγκεκριμένο μήνα κατά 7 εκατοστιαίες μονάδες, σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2010, με τους ανέργους να αυξάνονται κατά περίπου 337.000 άτομα, ενώ μόνο μεταξύ Νοεμβρίου και Οκτωβρίου 2011, προστέθηκαν στις λίστες των ανέργων ακόμη 126.000 άτομα.

Ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός πλέον υπερβαίνει τους απασχολούμενους κατά 500 χιλιάδες άτομα, ενώ περίπου ένας στους δύο νέους είναι άνεργοι. Οικονομικοί παράγοντες εκδηλώνουν φόβους για περαιτέρω αύξηση της ανεργίας, δεδομένης της μεγαλύτερης ύφεσης που θα προκαλέσουν τα μέτρα του νέου μνημονίου.

Ειδικότερα, σύμφωνα με την έρευνα της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ): Το ποσοστό ανεργίας τον Νοέμβριο 2011 ανήλθε σε 20,9%, έναντι 13,9% τον Νοέμβριο 2010 και 18,2% τον Οκτώβριο 2011. Οι άνεργοι ανήλθαν σε 1.029.587 άτομα και αυξήθηκαν κατά 337.010 άτομα σε σχέση με τον

Νοέμβριο 2010 (αύξηση 48,7%) και κατά 126.062 άτομα σε σχέση με τον Οκτώβριο 2011 (αύξηση 14%).

Το σύνολο των απασχολουμένων εκτιμάται ότι ανήλθε σε 3.901.269 άτομα, ενώ ο οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός ανήλθε σε 4.423.657 άτομα. Οι απασχολούμενοι μειώθηκαν κατά 405.785 άτομα σε σχέση με τον Νοέμβριο 2010 (μείωση 9,4%) και κατά 164.506 άτομα σε σχέση με τον Οκτώβριο 2011 (μείωση 4%).

Οι οικονομικά μη ενεργοί, δηλαδή τα άτομα που δεν εργάζονται ούτε αναζητούν εργασία, αυξήθηκαν κατά 102.730 άτομα σε σχέση με τον Νοέμβριο 2010 (αύξηση 2,4%) και κατά 41.301 άτομα σε σχέση με τον Οκτώβριο 2011 (αύξηση 0,9%).

Ηλικιακά, η ανεργία πλήττει κυρίως τους νέους σε ηλικία 15- 24 ετών (48% τον Νοέμβριο 2011 από 35,6% τον Νοέμβριο 2010). Ακολουθούν, τα άτομα 25- 34 ετών (27,8% από 17,9%), 35- 44 ετών (17,8% από 12%) και 45- 54 ετών (15,8% από 10,1%). Εξάλλου, είναι χαρακτηριστικό ότι ακόμη και στις ηλικίες 55- 64 ετών το ποσοστό της ανεργίας είναι πλέον διψήφιο (10,1% τον Νοέμβριο 2011 από 6,8% τον Νοέμβριο 2011).

Η ανεργία παραμένει «γένους θηλυκού». Στις γυναίκες ανήλθε σε 24,5% (από 17% τον Νοέμβριο 2010) και στους άνδρες σε 18,3% (από 11,6%). Η κατάσταση στις επτά νέες αποκεντρωμένες διοικήσεις της χώρας, έχει ως εξής: Μακεδονίας- Θράκης (23,8% τον Νοέμβριο 2011 από 19% τον Νοέμβριο 2010), Αττικής (21,1% από 19,2%), Πελοποννήσου- Δυτικής Ελλάδας και Ιονίων Νήσων (20,1% από 15,4%), Ηπείρου- Δυτικής Μακεδονίας (20% από 18,4%), Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδας (19,9% από 20,7%), Κρήτης (19,4% από 15,7%) και Αιγαίου (11,6% από 11,2%). Τον Οκτώβριο, η ανεργία ήταν 18,2%.

Σημειώνεται ότι στην Ευρωζώνη, η ανεργία αυξήθηκε οριακά στο 10,4% από 10,3% τον Οκτώβριο. (<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=442692>)

7.2. Το κατά κεφαλήν εισόδημα του Έλληνα

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου καταγράφεται νέα υποχώρηση, για τρίτη συνεχόμενη χρονιά, του κατά κεφαλήν εισοδήματος των Ελλήνων.

Συγκεκριμένα, το κατά κεφαλήν ΑΕΠ -υπολογισμένο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, όπως διευκρινίζει το Ταμείο- θα συρρικνωθεί στα 27.843,94 δολάρια από 28.433,86 δολάρια που ήταν το 2010 (πρόκειται για μείωση 2,07%). Το 2009, το ΑΕΠ είχε ήδη συρρικνωθεί κατά 3,84% στα 29.570,77 δολάρια, από 29.978,29 δολάρια που ήταν το 2008 – το υψηλότερο που έχει καταγράψει το ΔΝΤ.

Η Ελλάδα βρίσκεται σήμερα στην 30ή θέση στον κόσμο με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ υπολογισμένο σε μονάδες αγοραστικής δύναμης και στην 29η σε απόλυτους αριθμούς. Το Ταμείο σημειώνει ότι η Ελλάδα ξεπερνά κατά 14.631,41 δολάρια το μέσο κατά κεφαλήν ΑΕΠ στον κόσμο, που είναι μόλις 13.802,45 δολάρια. (www.star.gr)

8. Η επαφή του ανθρώπου με το πράσινο

Η συχνή διαβίωση σε ένα φυσικό περιβάλλον και γενικότερα η στενή επαφή με τη φύση έχουν πολλαπλά ευεργετικά αποτελέσματα, καθώς κάνουν τους ανθρώπους να νιώθουν καλύτερα με τον εαυτό τους, βελτιώνουν την αυθεντικότητά τους και παράλληλα τους ωθούν να συνεισφέρουν στη βελτίωση της κοινωνίας, σύμφωνα με μια νέα αμερικανική επιστημονική έρευνα.

Έρευνες έχουν δείξει ότι όταν οι άνθρωποι βρίσκουν χρόνο και διάθεση να παρατηρούν και να βιώνουν τα φύση γύρω τους, αυτό έχει κοινωνικά καθώς και προσωπικά οφέλη.

Πρόσφατα το Πανεπιστήμιο Ρότσεστερ των ΗΠΑ προχώρησε σε μελέτη της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση. Η μελέτη έρχεται να επιβεβαιώσει προηγούμενες έρευνες, που έχουν διαπιστώσει ότι η επαφή με τη φύση αυξάνει την ευτυχία και την υγεία, μειώνει το άγχος κ.α. Η νέα έρευνα ανακάλυψε, επιπροσθέτως, ότι η συχνή επαφή του ανθρώπου με το φυσικό, παρά με το ανθρωπογενές/αστικό περιβάλλον, επηρεάζει ευρύτερα τις αξίες και τις νοοτροπίες των ανθρώπων, κάνοντάς τους να δίνουν μεγαλύτερη αξία στην κοινοτική και κοινωνική ζωή, καθώς και στις στενές ανθρώπινες σχέσεις, ενώ γίνονται πιο γενναιόδωροι με το χρήμα, πιο ικανοί για αισθήματα αλληλεγγύης κλπ.

Οι εκατοντάδες συμμετέχοντες στα πειράματα κλήθηκαν να παρακολουθήσουν ποικίλα φυσικά και αστικά περιβάλλοντα και στη συνέχεια απάντησαν σε ερωτηματολόγια σχετικά με τη σημασία του πλούτου, της κοινωνικής αλληλεγγύης, της συμμετοχής στη βελτίωση της κοινωνίας κ.α. Όσοι είχαν εκτεθεί σε φυσικά περιβάλλοντα (τοπία, φυτά κλπ.), αξιολόγησαν πολύ υψηλότερα τη σημασία των στενών ανθρώπινων σχέσεων, της συμμετοχής στην κοινωνία κλπ.

Όσο πιο πολύ αύξανε η έκθεση στο φυσικό περιβάλλον, τόσο πιο πολύ αύξανε η αξία αυτών των πραγμάτων για τους ανθρώπους. Όσο, αντίθετα, οι άνθρωποι εκτίθεντο σε τεχνητά περιβάλλοντα (πόλεις, εργοστάσια κλπ), τόσο πιο ψηλά αξιολογούσαν πράγματα όπως το χρήμα και η φήμη. Οι άνθρωποι σε στενή επαφή με τη φύση ήσαν πιο πρόθυμοι να ανοίξουν το πορτοφόλι και την καρδιά τους για τους άλλους ανθρώπους. Η γενναιοδωρία αύξανε όσο στενότερη ήταν η επαφή με το φυσικό περιβάλλον.

Επιπλέον, από ψυχολογικής πλευράς, οι άνθρωποι που πλησίαζαν περισσότερο τη φύση, ανέφεραν ότι αισθάνονται ένα μεγαλύτερο αίσθημα αυθεντικότητας και προσωπικής αυτονομίας. Αυτό, κατά τους ερευνητές, οδηγεί σε μείωση της αλλοτριώσης και της αποξένωσης από τον εαυτό του και τους γύρω του, αισθήματα που ταλανίζουν το σύγχρονο άνθρωπο, ιδίως των πόλεων, ο οποίος είναι πιο αδιάφορος για τους συνανθρώπους του σε σχέση με τους ανθρώπους της υπαίθρου.

Η έρευνα αναδεικνύει τη ζωτική σημασία των χώρων πρασίνου στις πόλεις, κάτι που πρέπει να λάβουν σοβαρά υπόψη τους οι πολεοδόμοι και οι αρχιτέκτονες. Παράλληλα, πρέπει να διευκολυνθούν και να ενθαρρυνθούν οι άνθρωποι των πόλεων να "δραπετεύουν", όσο γίνεται συχνότερα, στη φύση, ώστε να περιβάλλονται από δάση, βουνά, λίμνες και άλλες εικόνες του φυσικού κόσμου. (<http://www.newstime.gr/?i=nt.el.article&id=17340>)

9.Οφέλη βιολογικών προϊόντων

Στις μέρες μας τα βιολογικά τρόφιμα αποτελούν ένα θέμα ιδιαίτερου

ενδιαφέροντος. Αν και δεν υπάρχει επίσημος ορισμός, γενικά θεωρούνται ως βιολογικά τα τρόφιμα που η παραγωγή τους στηρίζεται σε φυσικές μεθόδους αντιμετώπισης ασθενειών και ζιζανίων.

Τα βιολογικά τρόφιμα δεν διαταράσσουν την ισορροπία και τη γονιμότητα του εδάφους, μιας και η παραγωγή τους έγκειται στη μη χρήση φυτοφαρμάκων, χημικών λιπασμάτων, αντιβιοτικών ή ορμονών. Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, στα βιολογικά προϊόντα απαγορεύεται η χρήση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών ενώ επιτρέπεται η χρήση περιορισμένου αριθμού φυσικών μικροβιοκτόνων, εντομοκτόνων, μυκητοκτόνων και λιπασμάτων.

Οι προϋποθέσεις αυτές ασφαλείας θέτονται σε Ευρωπαϊκό επίπεδο και τα προϊόντα που χαρακτηρίζονται ως βιολογικά θα πρέπει να φέρουν ειδική σήμανση από κάποιον αναγνωρισμένο φορέα Έλεγχου και Πιστοποίησης. Γι' αυτό και οι καταναλωτές θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί όταν αγοράζουν «χύμα» - μη συσκευασμένα προϊόντα που χαρακτηρίζονται ως βιολογικά.

Τα μέχρι σήμερα επιστημονικά δεδομένα, δείχνουν ότι τα βιολογικά τρόφιμα περιέχουν χαμηλότερα επίπεδα αντιβιοτικών (στα ζωικής προέλευσης προϊόντα), νιτρικών και υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων (στα φυτικής προέλευσης). Επιπλέον τα βιολογικά τρόφιμα περιέχουν περισσότερα μέταλλα και βιταμίνες ενώ διαθέτουν ένα πιο ισορροπημένο προφίλ βιταμινών. Όσον

αφορά τα βαρέα μέταλλα και τους παθογόνους μικροοργανισμούς, τα βιολογικά τρόφιμα έχουν βρεθεί το ίδιο ασφαλή με τα συμβατικά. Βέβαια, θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε γενικές γραμμές η ισχύουσα παραγωγή και προμήθεια τροφίμων, τόσο βιολογικών όσο και συμβατικών, είναι επαρκώς ασφαλής εφ' όσον εφαρμόζονται οι προϋποθέσεις ασφαλείας – κατάλληλες αγροτικές πρακτικές και συνθήκες υγιεινής.

Τέλος, αν και η αίσθηση της γεύσης είναι υποκειμενική, σύμφωνα με τη διαθέσιμη βιβλιογραφία δεν υπάρχει σημαντική διαφορά ως προς τη γεύση των βιολογικών σε σχέση με τα συμβατικά τρόφιμα. (Φωτόπουλος, Κρυστάλλης, 2003)

10. Έρευνα

Η συλλογή των πληροφοριών που παρατίθενται στην πτυχιακή έγινε με τη χρήση δευτερογενών και πρωτογενών πληροφοριών.

Οι δευτερογενής πληροφορίες είναι εκείνες που έχουν συγκεντρωθεί από κάποιον άλλον εκτός του ερευνητή. Πριν προχωρήσει ο ερευνητής στην πρωτογενή έρευνα είναι απαραίτητο να συγκεντρώσει δευτερογενή στοιχεία. Για τη συλλογή των στοιχείων χρησιμοποιήθηκαν πηγές μέσω του διαδικτύου και της σχετικής βιβλιογραφίας και συλλέχθηκαν στοιχεία που αφορούσαν το θέμα της αστική γεωργίας και των αστικών λαχανόκηπων.

Στη συλλογή των δευτερογενών πηγών ο ερευνητής προστρέχει καθότι είναι διαθέσιμες, ακριβείς, σχετικές με το θέμα διερεύνησης, έχουν πρόσφατα συγκεντρωθεί και προέρχονται από αξιόπιστες πηγές.

Παρά τη χρησιμότητά τους τα δευτερογενή στοιχεία δεν είναι χωρίς προβλήματα. Τέσσερα είναι τα προβλήματα που σχετίζονται με τα δευτερογενή στοιχεία: ακρίβεια, διαθεσιμότητα, καταλληλότητα και επάρκεια. (Πετράκης, 2006)

Στη συνέχεια της πτυχιακής εργασίας υπήρξε πρωτογενής έρευνα η οποία αποκαλείται και κλασική ερευνητική μέθοδος. Ο στόχος ήταν να αξιολογηθεί η στάση των Θεσσαλονικέων απέναντι στη δημιουργία Αστικών Λαχανόκηπων, αν θα ήθελαν να συμμετέχουν και αυτοί και ποια πιστεύουν ότι είναι τα οφέλη.

Γενικά, πρωτογενής έρευνα είναι αυτή που γίνεται για πρώτη φορά με σκοπό τη διερεύνηση των στάσεων και των απόψεων του πληθυσμού που μας ενδιαφέρει.

Υπάρχουν τέσσερις κύριοι τρόποι συλλογής πρωτογενών στοιχείων:

- η χρήση ερωτηματολογίου
- οι συνεντεύξεις σε βάθος

- η μέθοδος παρατήρησης
- ο πειραματισμός

Παράγοντες που επηρεάζουν τη επιλογή συγκέντρωσης πρωτογενών στοιχείων είναι:

α) Τα διαθέσιμα χρήματα

β) Η ταχύτητα με την οποία πρέπει να συγκεντρωθούν τα πρωτογενή στοιχεία

γ) Η απαιτούμενη ακρίβεια των συγκεντρωθεισών πληροφοριών

δ) Το μέγεθος και το βάθος των αναγκαίων πληροφοριών

ε) Η φύση οι δυσκολίες και οι ιδιαιτερότητες της έρευνας

στ) Ο έλεγχος του δείγματος

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε ήταν ποσοτική. Η ποσοτική έρευνα βασίζεται στη συλλογή ποσοτικών στοιχείων δηλαδή αριθμών και ποσοστών. Δίνει απάντηση σε ερωτήματα σχετικά με το τι κάνουν οι άνθρωποι και χρησιμοποιείται για να συγκεντρώσει συγκεκριμένα ποσοτικά στοιχεία συγκρίσιμα μεταξύ τους.

Το ερευνητικό εργαλείο που επιλέχθηκε ήταν το δομημένο ερωτηματολόγιο και συγκεντρώθηκαν ποσοτικά στοιχεία, συγκρίσιμα μεταξύ τους. Επιλέχθηκαν στο ερωτηματολόγιο εύκολες ερωτήσεις που ήταν εύκολο να ερωτηθούν, να απαντηθούν και στη συνέχεια να αναλυθούν.

Ο πληθυσμός για τη συγκεκριμένη έρευνα αποτελείται από τους κατοίκους της Θεσσαλονίκης.

Η μεθοδολογία δειγματοληψίας που επιλέχθηκε ήταν η δειγματοληψία ευκολίας όπου οι μονάδες του δείγματος επιλέγονται κατά τύχη, συμπτωματικά, εάν βρεθούν κοντά στον ερευνητή. Στην έρευνα η απογραφή των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε στο κέντρο της Θεσσαλονίκης. Το μέγεθος του δείγματος ήταν 100 άτομα.

10.1. Διαμόρφωση και δομή ερωτηματολογίου

Η συλλογή των απαιτούμενων πληροφοριών για την έρευνα έγινε μέσω ερωτηματολογίου. Το ερωτηματολόγιο, ως ερευνητικό εργαλείο, μπορεί να προσφέρει αξιόπιστα στοιχεία και δίνει την ευκαιρία στον ερευνητή να απευθυνθεί σε ένα ευρύτερο κοινό. Η επιρροή του ερευνητή περιορίζεται στις απαντήσεις των ερωτώμενων εξασφαλίζοντας έτσι αντικειμενικότητα και αξιοπιστία.

Η μέθοδος που επιλέχτηκε για την συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ήταν η προσωπική συνέντευξη όπου ο ερευνητής βρίσκεται πρόσωπο με πρόσωπο με τον ερωτώμενο. Τα βασικά πλεονεκτήματα της συνέντευξης είναι ότι ο ερευνητής έχει μεγαλύτερο ποσοστό συμπληρωμένων ερωτηματολογίων και του δίνεται η δυνατότητα να προσφέρει διευκρινήσεις, που τυχόν χρειαστούν, στους ερωτώμενους.

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου ήταν κλειστές. Ο ερωτώμενος έπρεπε να δηλώσει κάποια προσωπικά του στοιχεία, να απαντήσει κάποιες κλειστές ερωτήσεις με Ναι και Όχι και σε κάποια άλλες να επιλέξει μία από τις υπάρχουσες απαντήσεις. Χρησιμοποιήθηκε η πεντάβαθμη κλίμακα Likert όπου ο ερωτώμενος καλείται να αξιολογήσει χρησιμοποιώντας τους αριθμούς 1(το χειρότερο) έως 5 (το καλύτερο).

Τα πλεονεκτήματα της συγκεκριμένης κλίμακας είναι πολλά για αυτό και επιλέχτηκε. Πρώτα από όλα είναι εύκολο να σχεδιαστεί από τον ερευνητή και δεύτερον οι ερωτώμενοι δεν έχουν δυσκολία συμπλήρωσης της, κυρίως όταν οι προτάσεις είναι κατανοητές και οι οδηγίες συμπλήρωσης σαφείς.

Μετά την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων έγινε η ανάλυσή τους με τη χρήση του προγράμματος excel.

10.2. Ερωτηματολόγιο

1. Παρακαλώ δηλώστε το φύλο σας;

Άρρεν Θήλυ

2. Παρακαλώ δηλώστε την ηλικία σας;

18-25 26-35 36-45 46-55 >56

3. Ποιο είναι το επίπεδο σπουδών σας;

Απόφοιτος/η Λυκείου Απόφοιτος/η TEI Απόφοιτος /η ΑΕΙ

4. Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

έγγαμος/η άγαμος/η
 διαζευγμένος/η χήρος/α

5. Ποια είναι η επαγγελματική σας κατάσταση

Ιδιωτικός υπάλληλος Δημόσιος υπάλληλος

Άνεργος Ελεύθερος επαγγελματίας

6. Γνωρίζετε τι είναι οι αστικοί λαχανόκηποι

ΝΑΙ ΟΧΙ

(Σε όσους συμμετέχοντες δεν γνωρίζουν τις είναι οι αστικοί λαχανόκηποι ο ερευνητής τους εξηγεί και προχωρά στην επόμενη ερώτηση)

7. Γνωρίζεται αν υπάρχουν στη Θεσσαλονίκη αστικοί λαχανόκηποι

ΝΑΙ ΟΧΙ

8. Θα θέλατε να αποκτήσετε έναν αστικό λαχανόκηπο;

ΝΑΙ ΟΧΙ

9. Αξιολογήστε τις επόμενες προτάσεις ως πιθανά οφέλη από την ενασχόληση με τους αστικούς λαχανόκηπους.

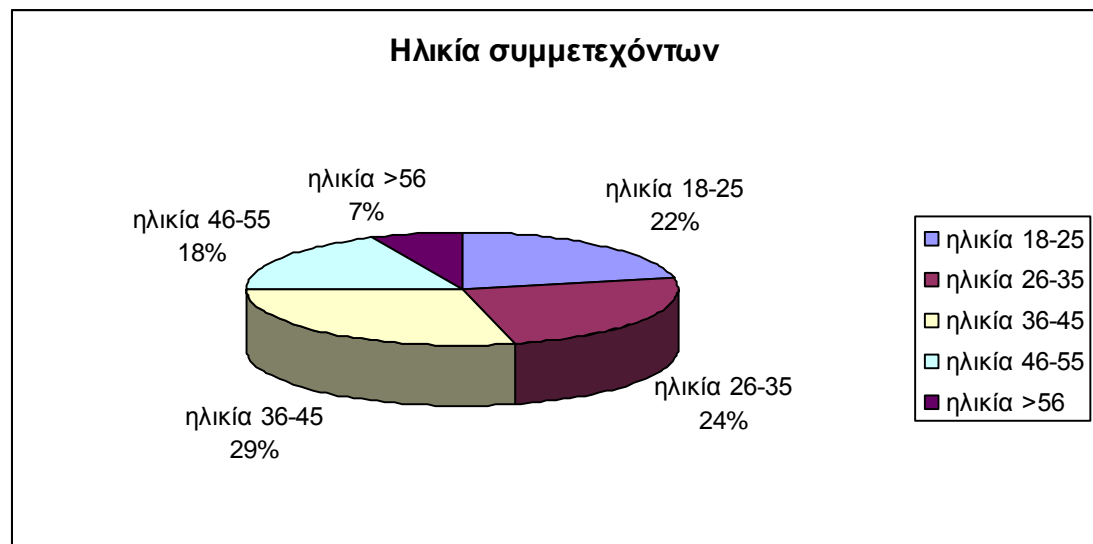
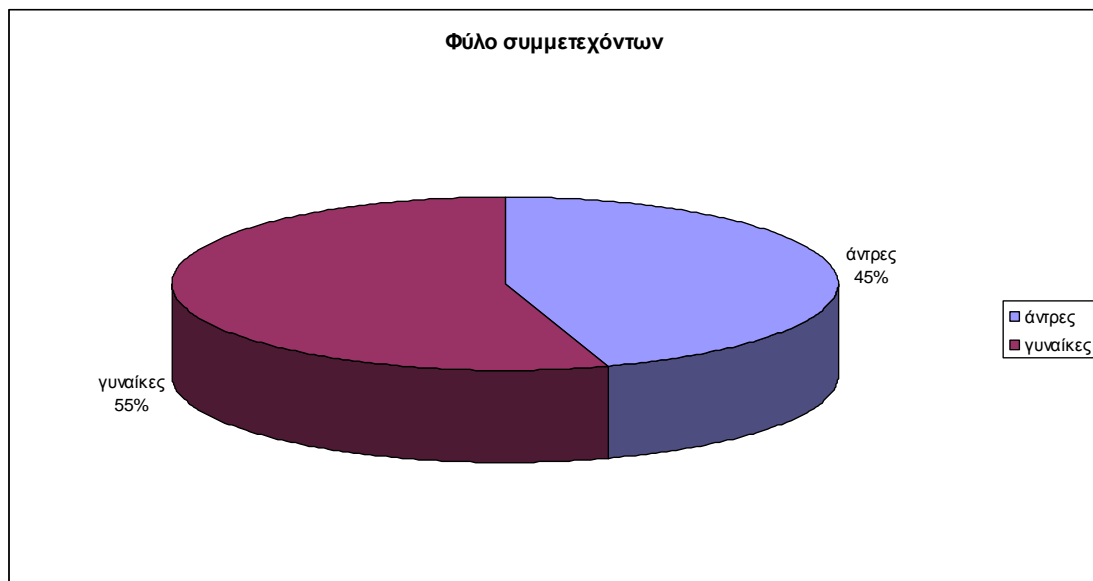
Καλλιέργεια βιολογικών προϊόντων	1	2	3	4	5
Καλλωπισμός των πόλεων	1	2	3	4	5
Καταπολέμηση της ανεργίας	1	2	3	4	5
Οικονομικό βοήθημα για τους πολίτες	1	2	3	4	5
Επαφή με τη φύση και άντληση χαράς	1	2	3	4	5
Ευκαιρία για κοινωνική επαφή με συμπολίτες	1	2	3	4	5

10. Ποια πιστεύετε ότι θα πρέπει να είναι η εμπλοκή του Δήμου για την αξιοποίηση ανεκμετάλλευστων αστικών περιοχών και την μετατροπή τους σε αστικούς λαχανόκηπους.

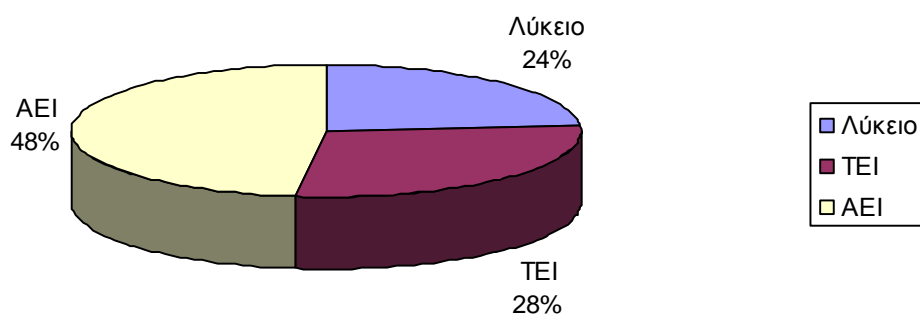
1   2   3   4   5

10.3. Αποτελέσματα

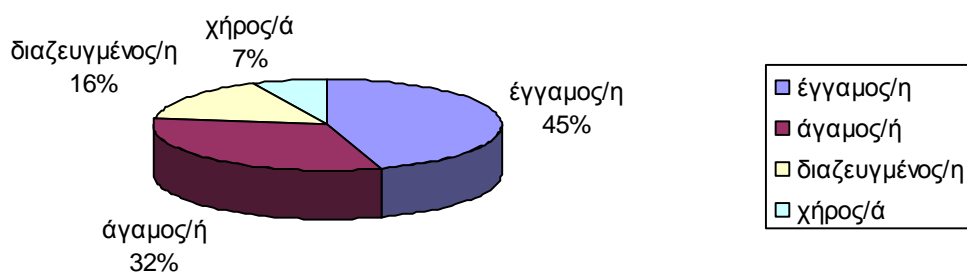
Τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων δείχνουν ότι υπήρχε ένα αντικειμενικό δείγμα καθώς συμμετείχαν στην έρευνα 45 άντρες και 55 γυναίκες, διαφορετικών ηλικιών και μορφωτικού επιπέδου. Ένα μεγάλο ποσοστό των συμμετεχόντων ήταν άνεργοι, ενώ οι περισσότεροι είναι μεταλυκειακή εκπαίδευση.

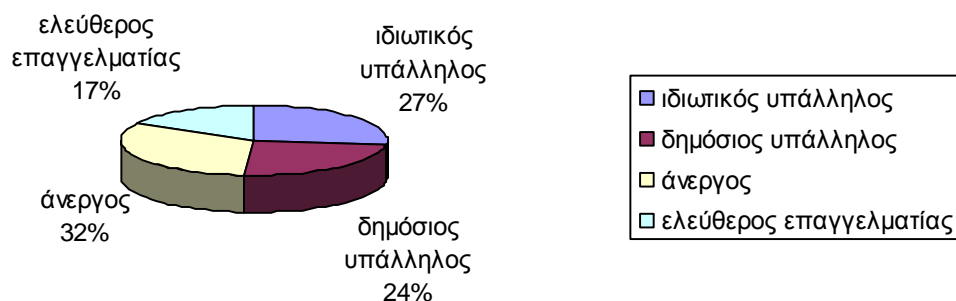
Επίπεδο σπουδών

Οικογενειακή κατάσταση

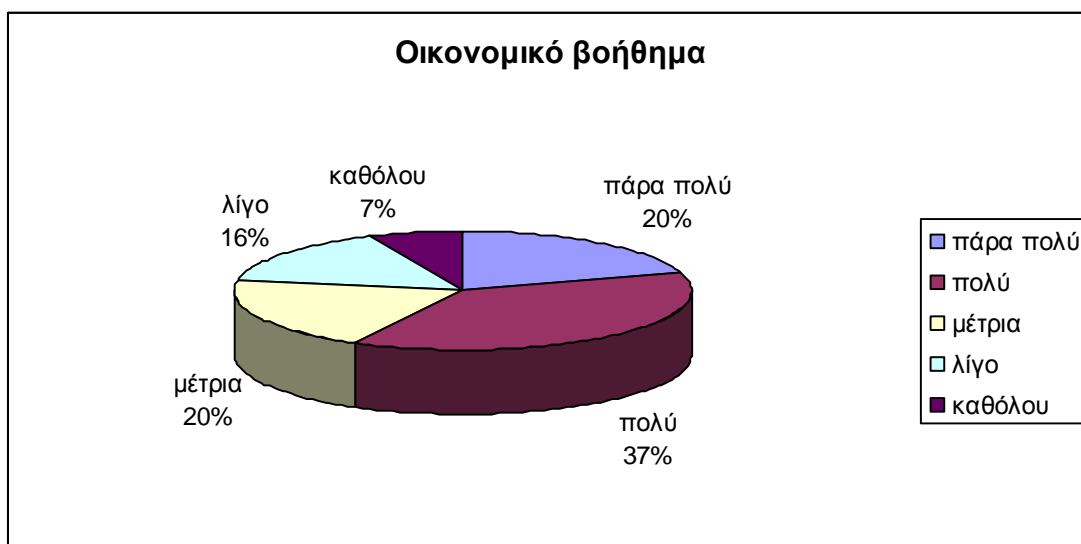
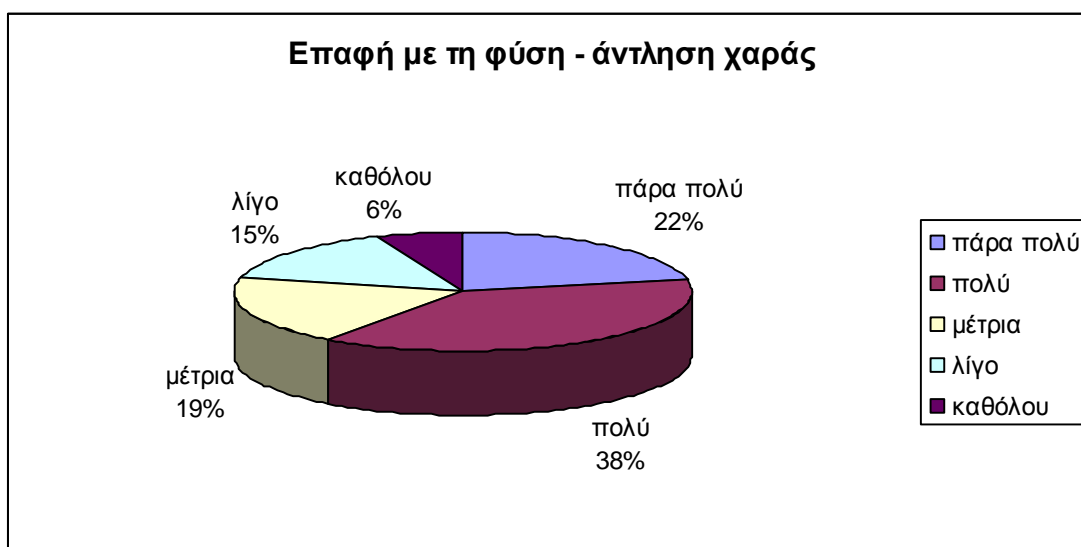
Επαγγελματική κατάσταση

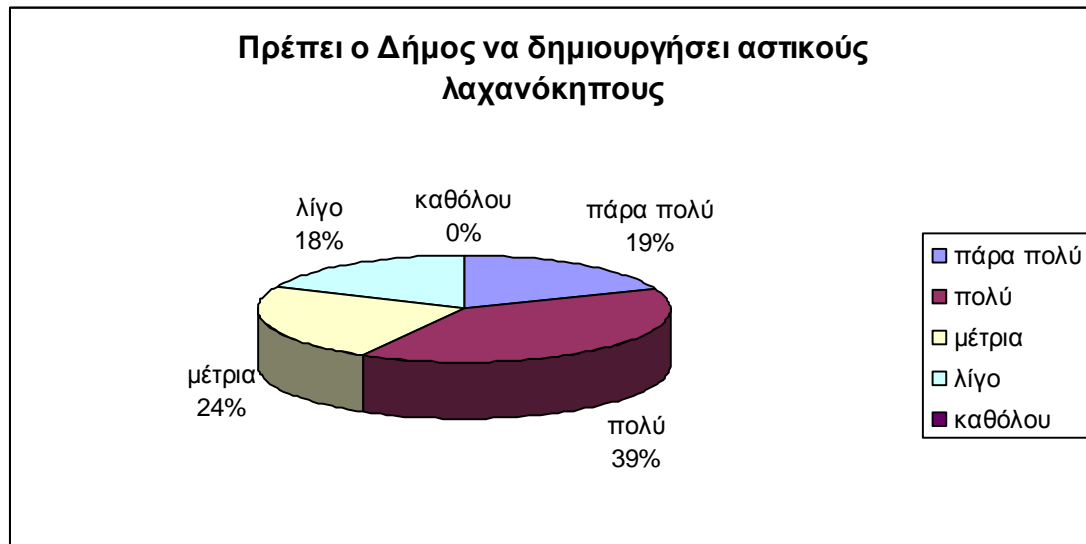
Οι περισσότεροι συμμετέχοντες δεν γνώριζαν τι είναι οι αστικοί λαχανόκηποι και ούτε είχαν ενημερωθεί για την δημιουργία αστικού λαχανόκηπου στην Αμερικάνικη Γεωργική Σχολή.

Αν και οι περισσότεροι δεν γνώριζαν τι είναι οι αστικοί λαχανόκηποι, όταν τους εξήγησε ο ερευνητής τι είναι ο αστικός λαχανόκηπος έδειξαν ξεκάθαρα θετική ανταπόκριση στην δημιουργία και ανάπτυξη λαχανόκηπων στην Θεσσαλονίκη. Η επαφή με τη φύση και η άντληση χαράς από τη δραστηριότητα αυτή επιλέχθηκε ως το σημαντικότερο όφελος και ως δεύτερο πιο σημαντικό όφελος έκριναν το ότι θα έχουν ένα οικονομικό βοήθημα.

Τέλος η πλειονότητα των ερωτηθέντων πιστεύει ότι ο Δήμος της Θεσσαλονίκης θα πρέπει να φροντίσει να δημιουργήσει και άλλους αστικούς λαχανόκηπους.

Συμπεράσματα

Η αστική γεωργία δηλαδή η καλλιέργεια φρούτων, λαχανικών και άλλων προϊόντων στην πόλη, στη γειτονιά, στην αυλή μιας πολυκατοικίας ή ενός σχολείου, νοσοκομείου και στρατοπέδου τα τελευταία χρόνια γνωρίζει ιδιαίτερη άνθιση. Αυτού του είδους η γεωργία είναι πλήρως ενσωματωμένη στο αστικό, οικονομικό, και οικολογικό σύστημα των πόλεων.

Μία μορφή αστικής γεωργίας είναι και οι αστικοί λαχανόκηποι. Η δημιουργία αστικών λαχανόκηπων είναι μία δράση χαμηλού κόστους, είναι μία τάση που διαμορφώνει νησίδες συλλογικότητας, ενώ βοηθάει στην οικονομική ενίσχυση των πολιτών. Σε πολλά αστικά κέντρα του εξωτερικού, και μάλιστα σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες της Δύσης, και σε αρκετούς Δήμους της Ελλάδος, π.χ. Αλεξανδρούπολης και Θέρμης, οι Δημοτικές Υπηρεσίες έχουν δημιουργήσει Κοινοτικούς Λαχανόκηπους.

Ο Αστικός λαχανόκηπος βοηθάει στο να παράγει κανείς τα δικά του λαχανικά χωρίς χημικά, και είναι ό,τι καλύτερο μπορεί να προσφέρει στον εαυτό του και την οικογένειά του. Η καλλιέργεια των αστικών λαχανόκηπων με τρόπο βιολογικό πρέπει να συνοδεύεται και από τη χρήση παραδοσιακών ποικιλιών που είναι πιο ανθεκτικές στις ασθένειες και έχουν καλύτερα γευστικά χαρακτηριστικά. Σωματική άσκηση, δημιουργική απασχόληση και υγιεινή διατροφή είναι οι λόγοι που έχουν οδηγήσει πολλούς συνανθρώπους μας σε πολλές χώρες, και μάλιστα στις πιο ανεπτυγμένες, στην αθρόα συμμετοχή τους σε αυτά τα προγράμματα.

Η οργάνωση μιας τοπικής δράσης με την ίδρυση και λειτουργία ενός Αστικού Λαχανόκηπου φέρνει κοντά άτομα από διάφορα κοινωνικά στρώματα, ηλικίες, επαγγέλματα, κουλτούρες. Δημιουργεί παράλληλα νέες κοινωνικές σχέσεις, ισχυροποιεί τις υπάρχουσες, προσφέρει άσκηση και θεραπεία και παράγει υγιεινά τρόφιμα με πολύ χαμηλό κόστος..

Βιβλιογραφία

Ανανιάδου-Τζημοπούλου, Μ., 1992. Αρχιτεκτονική Τοπίου-Σχεδιασμός Αστικών Χώρων. Εκδόσεις Ζήτη, Θεσσαλονίκη.

Αντωνιάδου-Γιατρομανωλάκη, Α., 1998. Στοιχεία Κηποτεχνίας-Αρχιτεκτονικής Τοπίου. Τ.Ε.Ι. Κρήτης, Σχολή Τεχνολογίας Γεωπονίας, Ηράκλειο.

Γοσποδίνη Α., Μπεριάτος Η., 2006, Τα νέα αστικά τοπία και η ελληνική πόλη. Αθήνα, Εκδόσεις Κριτική.

Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1990, Πράσινο Βιβλίο για το αστικό περιβάλλον . Βρυξέλλες, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Καρβούνης Σ.Κ., Γεωργακέλλος, Δ.Α., 2003, Διαχείριση του περιβάλλοντος : επιχειρήσεις και βιώσιμη ανάπτυξη, Αθήνα : Σταμούλης, 2003

Πετράκης Μ., (2006) Έρευνα μάρκετινγκ, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα

Φωτόπουλος Χ., Κρυστάλλης Α. 2003, Ο Έλληνας Καταναλωτής Βιολογικών Προϊόντων - Μια Πανελλήνια Έρευνα Marketing, εκδόσεις Σταμούλη

Dunnett N, Swanwick C. and Woolley H., 2002, Improving Urban Parks, Play Areas and Green Spaces. DTLR, London.

Hough M., (2004) Cities and natural process. 2nd edition, Routledge

Organization for Planning and Environmental Protection of Athens, 1999, The Athens metropolitan region: Planning towards sustainability, Athens 1999. Organization for Planning and Environmental Protection of Athens

Pyrgiotis Y. N ., (1991) Urban Networking in Europe: Part 1. Ekistics ,58, no 350-51 Sept/Dec. pp.270-384.

René van Veenhuizen, 2006, CITIES FARMING FOR THE FUTURE
Urban Agriculture for Green and Productive Cities IIRR, RUAFA, IDRC

Sandstrom U.,(2002) Green infrastructure planning in Urban Sweden.Planning Practice &Research ,17,no4,pp373-385.

Slater, R. (2000): urban agriculture, Gender and Empowerment: An Alternative view. Institute of Development Policy and Management. University of Manchester.

<http://www.kevio.gr/urban-agriculture/food-for-cities/ua-and-food-security/>

<http://www.kevio.gr/urban-agriculture/food-for-cities/roofgardens-and-urban-agriculture/>

<http://www.real.gr/DefaultArthro.aspx?page=arthro&id=54994&catID=14>)

<http://www.eleftherovima.gr/cgi-bin/news/viewnews.cgi?newsid 1298025647,91021>

http://news.kathimerini.gr/4dcgi/ w_articles_ell_2_19/01/2011_429263

<http://www.bionews.gr/2012/01/27>

<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=442692>

www.star.gr

http://agroselliniko.blogspot.gr/p/blog-page_8866.html

<http://www.makthes.gr/news/reportage/85000/>

(<http://www.newstime.gr/?i=nt.el.article&id=17340>)